

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 7 (1903)

Artikel: La literatura neoprovenzala
Autor: [s.n.]
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881741>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 09.11.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

La literatura neoprovenzala.

Denter ils lungatgs carschi si sin il vegl tratsch latin, zapitschais dils pievels septentrionals, che havevan devastau igl imperi roman, ha il provenzal igl empren anflau ina attenta cultivaziun, ed in' atgna literatura. La literatura provenzala veglia sco la nova senta il grond, cauld solegl della Provenza. Igl ei ina literatura, nua ch'ins encorscha il step flad della pissiun, seigi en la canzun d'amur, seigi en la canzun politica. Quei, che distingua ils products della literatura provenzala veglia, ei igl art rar e perfetg della fuorma. Els eran meisters en il rimar e cantar, ils trubadurs della Provenza, ed aunc oz admirein nus igl artefici, cun il qual els luvravan ora la viarva e la rema.

Suenter pintga preparaziun, ins sa dir anetgmein ei la poesia provenzala stada arrivada sin la tschema della perfecziun. Ella ha giu negina primavera e negin atun. Sias flurs, rosas stgir-cotschnas cun ferma odur ein carschidas la stat, ina solegliva caulda stad, sco ella ei atgna allas tiaras meridionalas.

Las canzuns d'amur e de combat raquentan a nus d'ina cultura reha flurenta, da castials gronds e bials cun loschas signuras e valerus cavalies, da fia-

stas plein veta e pumpa, nua ch'il tun dellas armas vegneva interruts dalla canzun dil trubadur.

Mo quella stad ha giu ina quarta veta, ed el saung dil combat ha ella anflau baul la mort, quella flurenta cultura provenzala e sia reha poesia.

Ella ei stada la menadra e la magistra per las autras naziuns neolatinas, la literatura provenzala. Ed ils poets talians, franzos septentrionals, spagnols e catalans admiravan ed imitavan la poesia dils trubadurs. Dante en siu cant seregorda dils mussaders provenzals, cura ch'el introducescha il trubadur cun il plaids:

„Jeu sui Arnaud, che plover e voi cantan. (Purg. cont XXVI).

La scalfiziun della Frontscha, quei tipus dil staat modern cun sia adina carschenta unificaziun e centralisaziun, ha dau l'absoluta supremazia al lungatg della Frontscha septentrionala, al franzos sco nus enconoschein oz quel. Plaun e plaun ei il provenzal, inagada il lungatg della noblezia, dils poets e cronists, daventaus la viarva dil sempel pievel, tschintschaus mo pli dal pur e dal luvrer. En baselgia, en scola ed en casa de dertgira ha il franzos remplazau il provenzal. Sut las fridas termentas, ch'ils giacobins havevan dau a tut las instituziuns della Frontscha veglia, dueva era il provenzal stuer succumber totalmein. Mo la revoluziun franzosa ed il regiment militaric dil grond general cors han destadau pir che mai il sentiment national, che pareva de durmir els cors dils pievels. Quei moviment, che nus enconoschein sut il num dil Romantismus, il grondius revegl dil sen e dell'amur per tut quei ch'ils pievels han agien e propi, ha era sefatg valer en la Provenza, ed il lungatg plidaus dals purs e pisturs ha celebrau

ina regeneraziun solemna e gloriosa. Il poet, che ha gl'emprem cantau la nova canzun provenzala ei stau *Jóusè Roumanille*. Naschius à San-Roumié, igl'emprem de siat fargliuns, ha il talentus giuven fatg il gimnasi ed ha lu anflau ina plaza sco professor a Nyon sper Avignon. Il giuven professor senteva il basegns de cantar da quei, che muentava siu cor ed occupava siu spert. Las empremas poesias fatgas en franzos vulev' el metter avon a sia cara mumma, per mirar tgei leza ditgi sur dellas flurs de sia musa. Plein plischer ha el in di entschiet a leger alla mumma las canzuns franzosas. Mo quella haveva daditg emblidau il franzos, et ha entschiet a bargir, ch'ella capeschi buca las canzuns de siu feagl. Cheu ha Roumanille capiu, ch'el stoppi cantar en provenzal, sche sia mumma deigi entelgir quei ch'el conti. La nova poesia provenzala ei naschida dalla larma d'ina mumma, il viv simbol dil plonscher della cara veglia patria provenzala, emblidada e sbitada per la patria pli gronda, la Frontscha. Igl'ei ina semplà, mo sentida e vera poesia, quella de Roumanille, schubra e clara sco il tschiel de sia Provenza. In profund sentiment religius e moral seunescha tier Roumanille cun ina observaziun attenta e poetica della natira e della veta. Il poet capescha de traduir ses sentiments en in lungatg capeivel e capius, che ha anflau el pievel il pli spess echo.

Sco professor a Nyon ha Roumanille entusiasmau per il lungatg vernachel in giuven student, che dueva vegnir la luschezia et igl'ornament, gie ins sa dir il scaffider della literatura neoprovenzala, *Frederi Mistral*. Igl'ei in feagl de purs, il cantadur de Mirèio, e mintg' autra lingia de sias poesias dat perdetga da sia derivonza, senta ins gie dapertut il cauld, fritgeivel tratsch

provenzal. Nossaduna Settember 1830 ei Frederi Mistral naschius à Maillane sper Avignon.

Sco ina pagina ord la historia de Ruth ei la raquintaziun de Mistral, co siu bab Francés Mistral seigi vegnius tier sia mumma. „In di entuorn St. Gion era Francestg Mistral cun ses medunzs ora egl ér. Pliras mattauns, che encurevan spigias, suondavan ils medunzs. Cheu ha miu bab Francestg observau ina biala giuvna, che steva anavos allas autras, ch'encurevan spigias, sco sch'ella seturpigias de quei. Il patrun ei s'aproximaus della giuvna ed ha domandau ella: „Miu car affon, de tgi feglia eis ti! Co has num?“ La giuvna ha rispondu: „Jeu sun la feglia de Stiafen Poulinet, president de Maiano; ei numnan mei Delaide.“ „Co“, ha miu bab detg, „la feglia de Poulinet, dil president de Maiano, enquera spigias?“ „Patrun“, rispunda la matta, „nus essan ina gronda familia, sis buobs e duas buobas. Nies bab stat buca mal, sco vus saveis, mo cu nus domandain daners dad el per cumprar pindels ne in matg sche rispunda el adina: „Feglias, leis vus sefitar, sche fadigiei vus-sezas ils raps leutier, e perquei enquer' jeu cheu spigias.“ Sis meins suenter quella conversaziun, che regorda nus vid Ruth e Booz, ha Francestg Mistral domandau dal bab Poulinet sia feglia Delaida per dunna et jeu sundel in feagl de leza.“ Francestg Mistral era in um della moda veglia. In grond e bi um, d'in clar tgau, saveva el luvrar e comandar, mo el haveva in bien cor et in lartg maun per ils paupers. Duront il regim de Robbespierre han fetg biars anflau in asil segir ella casa de Francestg Mistral. Ina gada ha el stoviu per comond della regenza menar ina carga graun a Paris. Turnont a casa ha el entupau in siu vischin de Maiano sin via. Ils dus vischins

han dau il maun, e Mistral ha domandau: „Nua vas en quella schliat' aura?“ „Burgeis“, ha l' auter rispondu, „jeu meinel nos sogns e nos zens a Paris.“ Udent quei ei Francestg Mistral vegnius alvs sco la neiv. El ha entschiet a bargir, ha tratg giu la capiala avon ils Sogns ed ils zens de sia baselgia et ha detg: „Creias ti miserabel schani, ch'in vegni per pagaglia a legier ora tei sco deputau.“ Cotschens dil turpetg ha l' auter senza rispunder catschau vinavon il cavagl cun ina smaledicziun. Ina profunda cardientscha regieva el cor dil pur de Maiano e quella cardientscha resplenda sur sia entira veta sco in clar e cauld solegl de primavera. Mintga sera scheva Francestg Mistral l' oraziun della sera cun ses fumegls e fumitgasas e legieva avon ad els ord igl evangieli. Cura ch' el ei morts, ruasseivels e resignaus en la veglia de Diu, han ils paupers suondau sia bara uront la veglia biala oraziun: „Tons pauns sco el ha dau a nus, tons aungels possien compignar si' olma enta parvis.“ En quei spert ha el era tratg siu fegl Frederi, las poesias dil qual fladeschan quella profunda, robusta cardientscha che dat forza e legria alla veta. Termess sin la scola a Nyon ha il talentus giuven serau amicezia cun Roumanille, il qual ha benediu en el en la poetica provenzala, legient avon sias poesias. Quei ei stau per Frederi Mistral ina revelaziun aschi emperneivla sco profunda, ed el ha empermess a sesez de renovar lungatg ed usit provenzal, e quella empermischun ha el tenu el pli vast sen dil plaid.

Returnaus dallas scolas ha Frederi Mistral surpriu il bein de siu bab ed ha cun auters amitgs entschiet l' ovra de sia veta, la regieneraziun dil lungatg provenzal. Ils provenzals sez eran fetg surstai, cura ch' igl ei compariu 1852 ina collecziun de poesias pro-

venzalas dils giuvens poets decidi de cantar en il car lungatg-mumma. Bein la pli biala poesia de quella collecziun ei il cont sin il mistral, sco vegn numnaus il ferm favugn della Provenza.

Ei ha dau bia dispetta sur della ortografia, e la giuvna ligia pareva ded ir in ord l'auter pervia del-las damondas formalas. Mo il bien spert ha manteniù l'unitat ed ils 21 de Matg 1854 per il di de sontga Estella ein ils literats: Aubanel, Brunet, Giéra, Anselme Mathieu, Mistral, Roumanille e Tavan vegni ensemen el casti Fontségugne ed han fundau l'uniun dils felibres. Il num de batten „felibres“ ha Mistral dau all'uniun. El ha capiu, che la nova uniun drovi in agien num. In num circumdaus d'ina tgeua, mistica poesia. El haveva udiu ina gada d'ina femna veglia la canzun dils siat felibres della lescha — „sèt Felibre de la lèi“ —, che eran cun Jesus el tempel. Tgei vuleva quei plaid felibre dir? La veglia, che haveva cantau la canzun, saveva buc e negin sa per propi, tgei ch'ei vul dir. Mo el pareva de vuler dir doctur, meister. Il plaid era novs, tunava bein e l'uniun ha acceptau el cun plischer sco il bien num per ella. L'uniun stueva encurir in organ per purtar la buna nuviala al pievel, per svegliar ed interessar quel pil lungatg-mumma. Gia 1855 ha ella dau ora in calender „l'Armana prouvençau.“ Sper bialas historias ed anectodas de quort' uriala, sco ins anfla els calenders, porta l'Armana per l'emprema gada las poesias de Mistral, Aubanell e Roumanille, sco dils biars auters poets provenzals, solids studis linguistics e collecziuns folksloristicas ord ils pli different logens della Provenza. Quei calender ei il monument classic della literatura provenzala, e tgi che vul studiar quella, astga buca negligir la liunga, biala col-

lecziun, che dumbra gleiti tshunconta volums. Ra-
 quenta ella gie a nus da dis de gloria e victoria, da
 bials success e grond entusiasmus, da stedia lavur e
 premurau operar; ord quels fegls sesaulza avon nus
 plein veta e colur il moviment neoprovenzal. All' en-
 tschatta haveva nies calender tshuntschien, ussa ha
 el pli che diesch melli abbonents.

Pli tard ha in ligiom d' amicezia uniu ils poets
 catalans cun ils poets provenzals. Bandischaus ord
 la patria ha Victor Balaguer gudiu la hospitalitat de
 ses amitgs provenzals, e returnaus en la patria han
 Balaguer ed ils catalans termess als felibriers ina stu-
 penta biala cuppa d' argien enconoschenta sco „la
 Coupo“, che circulescha aunc ussa emplenida cun vin
 tier mintga fiasta dils felibres. Duront ils bials dis
 della giuvna primavera, all' *entrada dil temps clar*, sco
 conta la veglia canzun de saltar, digl onn 1869 han
 ils felibres visitau lur amitgs catalans a Barcelona e
 las grondiusas festivitats dadas en honor dils hosps
 han finiu cun in pelegrinadi tier Nossadunna sil Mon-
 serrat. En la veglia baselgia ha Mistral improvisau
 la caulda, comuentonta oraziun tier Maria. Sche la
 literatura provenzala e catalana ein pli tard era ida
 mintgina sia via, ein ellas tuttina restadas bunas
 vischinas.

L'emprema ovra de Mistral ha cun ina frida
 menau la giuvna provenzala emblidada e sbitada,
 sco ina regina el cerchel dellas literaturas neolatinas.
 Siu poem Mirèio ha anflau la reconoschientscha ed
 admiraziun digl entir mund civilisau. Cheu batteva
 la pli schubra genuina poesia, fladava il spert dil vegl
 Homer.

Mirèio ei la historia d' ina matta provenzala, de
 si' amur, de sia dolor e de sia mort. Mo en la biala

historia ha Mistral schau sesalzar avon nus la Provenza cun sias planiras, sias collinas, sia cultura en tuttas sias fuormas, coi aran, coi semnan, coi fan fein e co ei medan, ses aults e las canzuns dil pievel provenzal. Nus assistin als pisturs leu si en las alps, e vesein co ei peglian ils cavals salvadis leu giu en la planira. Nus vesein il cotgler el stgir uaul ed il pescadur sper las rivas della mar. E nuot en quei maletg ei miert, tut plein colur, plein veta e plein moviment. Sper ils grondius quaders, che representan la selvatga pissiun, maletgs aschi ruasseivels e dulschs, sco ei dat buca pli bials en ils idils dell' antiquitat. El ha viviu cun siu pievel, Frederi Mistral, el ha era sez semnau la salin leu ora el tievi, cauld tratsch, el ei ius cun ils sitgurs la damaun da marvegl ora sin il prau, ha sez era mediu la greva spigia. Perquei sa el raquintar aschi bein dallas lavurs dil funs ed el enconuscha siu pievel entochen giu ellas pli zupadas fauldas de siu cor. Negin ha discuvretg il sentiment serius, savens melancolic, che schai el funs dil cor de tut pievel, sco il poet de Maiano. Perquei san ins dir, che Mirèio seigi ina gronda, gronda canzun dil pievel, che conta dal pievel provenzal, siu viver e sentir, siu rir e bargir. Vera, profunda, plein mur e sentiment, sentida e vivida sco la canzun dil pievel ei la cantada Mirèio.

Nus volein cun paucs plaids encurir de dar al lectur in pauper skelet de quella canzun dellas canzuns provenzalas. Il poet meina nus tier la casa de Ramon, il reh e pussent pur, che ha mo in sulet affont, la biala Mireille. Igl ei la sera e mont il sulegl da rendiu vegn Ambrosi il canistrer cun siu fegl Vincens, in giuven de 16 onns ella quort e damonda albiert. Suentar tscheina, tier la quala ils canistrers

ein stai envidai, ha Ambrosi cantau ina veglia canzun dell' uiara cun ils Englès, e Vincens ha raquintau a Mireille dellas treis Marias e lur legenda, dellas grondas fiastas, aschi clar e bein, ch'ei pareva a Mireille, ch'ella savess tadlar tier l'entira notg.

Il secund cont descriva a nus, co ins enquera la feglia pils baus de seida e co Vincens e Mireille ein vegni ensemmen e sincerau in l'auter de lur amur.

Il tierz cont, nua ch'ei vegn descret il scarplir ora la seida, porscha l'imitaziun d'ina veglia canzun dil pievel provenzal, l'enconoschenta ballada *Magali*. Ina versiun della materia, che nus anflein en la canzun d'aschi bia pievels, enconoschenta tier ils romontschs, sco la canzun: „*Dil car e prus fumegl, che leva aschi marvegl.*“

El quart cont entupein nus ils differentes giuvenns, che van a domandar la biala Mireille. Alari, il reh possessur de nuorsas, Veranet, che ha aschi bia cavals ed Ourrias, che ha aschi gronds muvels, damondan in suenter l'auter la biala matta. Mo ella vul saver da negin ded els e rispunda al davos, ella vegli migliar siu paun mo cun quels, ch'ella hagi bugien.

Irritaus va Ourrias a casa ed il tschunavel cont raquenta a nus, co el entaupa Vincens sin via. In maltschec plaid sur Mirèio meina tier in vehement combat, en il qual Vincens domogna siu ferm adversari. Mo Ourrias attacca pli tard Vincens malreclia-mein e stauscha ad el il péz enferau de siu fest el dies. Vincens croda en siu saung a tiara. Ourrias scurenta siu cavagl sur la solitaria planira, entochen ch'el ei arrivaus tier la Rhona, nua ch'el va en ina navetta, che deigi menar el sur l'aua. Enamiez il flum entscheiva la nav ad ir sidengiu ed ils navadurs ein buca pli meisters ded ella. „Jester“ greschan ils

navadurs plein tema, „ti has sturniu in carstgaun.“ „Jeu“, engira Ourrias, „il giavel deigi ir cun mei, sch'ei gl'ei ver, quei che ti dias.“ Cheu encorschan ei, che la nav prend aua, adumbatten lavuran ils navadurs cun tutta forza cun lur palas, datier della riva sedestaccan las aissas marschas ina de l'otra e crodan cun canera ella profunditat. Ils navadurs senodan alla riva ed Ourrias miera en las undas.

Il sisavel cont descriva co la magia Ratavent cura la plaga de Vincens.

El siatiavel cont dils vegls entupein nus puspei il canistrer Ambrosi, che va tier Ramon e damonda Mireille per siu feagl. Ramon snega cun plaids dirs e loschs a Vincens sia feglia.

Ils conts otg, nov e diesch raquentan, co Mireille banduna la casa paterna, va tras la selvatga, vasta planira dil Cran e las liungas tendas della Camargue per arrivar tier la baselgia dellas treis Marias. Vegnida datier dil sanctuari ha in culp de solegl bess la giuvna mez-morta a tiara. Mo cun in davos sforz ha ella podiu arrivar entochen la baselgia, nua ch'ella ei dada ensemen el pierti.

Igl endischavel cont ei dedicaus alla legienda dellas treis Marias ed il dudischavel dat a nus la mort de Mireille. Il bab e la mumma sco il spus han tementai suondau Mireille ed ein era arrivai tier las treis Marias. Vesent ed enconoschent Vincens di la moribunda: „Las sontgas vegnan schon per mei, veseis buca la nav d'aur senza tenda, che vegn sur la mar neu? Mireille retscheiva il paun dils aungels, il sacerdot dat ad ella il sogn jeli dils viandonts en l'auter mund ed ella miera cun ils plaids: „Na, jeu mierel buc, jeu mundel cun lev pei en la nav dellas sontgas, adia.“

Il davos conts espriman l'olma religiosa dil pievel provenzal en tut sia intensivitat e robur, ed il poem fuss staus incomplets e fragmentarics, sch'il pli profund ed il pli pur sentiment dil pievel havess buca anflau lieunga.

Strusch comparida ha la canzun de Mireio anflau la pli generala admiraziun. Tertgava ins gie de puspei udir in dils vegls epos, sco ils pievels han cantau en ils dis de lur giuventetgna. Quei era sontga, vera poesia, sco ella sgurghigliava ord las fontaunas primitivas dell' India e della Grezia. Mirèio ei vegnida transladata en bunamein tuts ils lungatgs dellas grondas naziuns europeicas, ed aschi savens sco ins numna la literatura neoprovenzala patratga ins vida Mirèio, quella biala rosa pleina en il matg della literatura europea dil XIX. tschentaner.

Dellas autras ovras de Mistral vulein nus mo numnar la stupenta collecziun: las Inslas ded aur, nua che Mistral ha recalgiau sias poesias. In stupent bi matg dellas pli noblas flurs encuretgas sin las planiras della Provenza. En quella collecziun entupein nus ils pli different tuns, il cauld plaid della pissiun, il git griu della criua dolor, il clar gibel della cuntenta legria, il ferm tien dil spert guerrier e la sincera expressiun d'ina profunda affonila pietat. Tut quels tuns lai il gienial poet udir, intonont els cun la medema admirabla forza.

Denter las magnificas romanzas, che quei cudisch porscha a nus, numnein nus il tambur d'Arcolo en honor dil tambur André Estienne, che ha giugau in' aschi gronda rola ella battaglia d'Arcolo. Ins queta ded udir il tien dellas armas e de ver la giuvna armada, co ella sederscha sur la pun vi; co il giuven tambur dat curaschusamein sil schumber, senza ditgar

ils canuns e lur fiug. Plein forza, d'ina rara seriusadat, ei la grondiusa poesia: La mort dil medunz. Sezza in radi dil solegl provenzal ei la canzun sin il solegl, nua ch'il pli viv entusiasmus vegn culaus en la pli perfetga fuorma.

In vengonz frar dils psalms biblics ei il psalm della penetienza de Mistral, en il qual el cun ils plaids ils pli robusts ha rugau ord il funs de siu cor Niessegner, el vegli far grazia alla Frontscha terrada dagl inimitg. Cantaus dad ina pietusa rimnada, sto quei psalm far la pli grondiusa impressiun. „Quei psalm de penetienza“, di Gaston Paris, „ei forsa la pli sincera viarva, che nossa sventira ha fatg orar.“ In psalm san ins era numnar la canzun dil giuvenesendi, in cont, che regorda nus vid ils maletgs d'in Giotto.

Il graischel spazi scamonda a nus, de plidar dalle otras ovras poeticas de Mistral e nus volein mo dir in plaid sur sia posiziun visavi a siu lungatg e siu pievel. Attaschus profundamein alla gronda patria, la Frontscha, pretenda Mistral per ils Provenzals il dretg de plidar lur lungatg, de mussar quel en la scola è de perdegar quel en baselgia, il sogn dretg vid il lungatg mumma e sia cultivaziun. *Visavi ad ina sfrenada, prepotenta centralisaziun ei Mistral staus igl implacabel e nunstunclenteivel representant della Provenza, siu lungaty e ses dretgs.* Bein la pli vehementa expressiun digl esser provenzal ei la enconuschenta poesia de Mistral „La contessa“, nua ch'el descriva la Provenza sco ina contessa serada en claustra da sia soratscha, la nauscha abadessa, che vul artar persula tut l'jerta. Nus schein suondar las empremas strofas egl original, per dar a nos lecturs in'idea dil provenzal:

„Sabe, ièu, uno Countesso
 Qu'es dòu sang emperiau:
 En bèuta coume en autesso,
 Cren degun, ni liuen ni aut;
 E pamens uno tristesso
 De sis iue nèblo l'uiiau.

Ah! se me sabien entendre!
 Ah! se me voulien segui!

Elo aviè cènt vilo forto,
 Elo aviè vint port de mar;
 L'òuliviè davans sa porto
 Oumbrejavo, dous e clar;
 E, tout fru que terro porto
 Èro en flour dins soun relarg.

Ah! se me sabien entendre!
 Ah! se me voulien segui!

„Jeu sai d'ina contessa, ch'ei de saung imperial;
 en belezia sco en noblezia tema ella negin ni da
 lunsch, ni da tier; e tonaton ina tristezia cuviera sco
 ina nebla ses egls. Ah! sch'ei savessen capir mei!
 Ah! sch'ei volessen suondar mei!

Ella haveva tschien mercaus, ella haveva vegn
 ports de mar; igl oliver avon sia porta deva ina um-
 briva dultscha e clara; e tut ils fretgs, che porta la
 tiara, eran en flur en sia quort. Ah! sch'ei savessen
 capir mei! Ah! sch'ei volessen suondar mei!

Duront che Mistral ha cun in maun defendiu il
 sogn e bien dretg dil lungatg-mumma, ha el cun
 l'auter bagegiau vid il tempel dil provenzal. Recal-
 giont las veglias canzuns e detgas, ils plaids en in
 diczionari provenzal, encureva Mistral de svegliar il
 sen nazional per agien lungatg ed agien usit tier siu
 pievel. La mira de tut operar era gie tier Mistral la
 regieneraziun ed il manteniment della nazionalitat

provenzala. A quella mira havess Mistral unfriu tut; sia poesia, ses dramas, ses plaids, sias collecziuns. Quei ei per el la sontga caussa, — *la Causo*, sco el di — il pensum de sia reha e fritgeivla veta.

A nus Romontschs, era nus sez in pievel pign che batta per sia existenza, sto Mistral esser simpatics e survir sco in glisch e venerabel exempel della nunsurventscheivla carezia per igl agien lungatg ed igl agien pievel. *D'ina uniun dellas naziuns latinas spera Mistral la revificaziun della Provenza, e quell'uniun ei gl'auter ideal, che ha adina entusiasmau si' olma.* Il cont alla schlateina latina, quella canzun plein splendor, robur e color, quei himnus cantaus en fatscha dellas aururs, ei l'expressiun della ferma speranza, che Mistral metta sin la vitalitat dellas unidas naziuns latinas.

Sper Frederi Mistral numnein nus *Theodor Aubanel*, il classic representant della poesia neoprovenzala. Aubanel ha zitgei dils vegls troubadurs, enconusch' el gie tut il art refinau de dular ora la rema e menar la viarva. Ei suna e tuna, sclarescha e glischa en sias poesias, ils vers flessegian sco las undas d'aur della Rhona in bi di de matg. Enconuschents aschi lunsch sco ins sa zitgei dal lungatg e dalla poesia dils provenzals ei siu cudisch dil „meil granat miez aviert“ (La Mióugrano entre — duberto), che segirescha a Aubanel in num denter ils gronds poets dils pievels. Imitont il canzoniero de Petrarca, ha el partiu en la collecziun en treis cudischs:

- 1) Lou libre de l'Amour, il cudisch della carezia;
- 2) L'Entrelusido, las solegliadas;
- 3) Lou libre de la Mort, il cudisch della mort.

Miu cor ei malmalsauns
Malsauns sco sin murir

Quels vers savessen survir il meglier sco motto tier sias canzuns d'amur, dedicadas a sia amitga Zani, ch'ei ida en claustra, nua ch'ella ha sco sora Julia instruiu ils affons e mirau tier ils malsauns. Bein enqual canzun ei artificziala, ina imitaziun dil grond poet, che ha cantau l'amur tier Laura. Mo nus anflein in diember de poesias d'in ver, palpitont sentiment, d'ina pura e robusta carezia. Frestgas sco las flurs de matg encuridas avon che la rugada ei dada giu dad ellas, formeschan quellas canzuns in bi tschupi, che regorda nus vid ils tschupials, ch'ils vegls poets grecs fagievan alla giuventetgna.

En il secund cudisch: las solegliadas, ha il poet in character bia pli original e personal. Las canzuns dattan perdetga d'in grond progress. Nus regordein cheu mo vid la poesia: ils sitgurs, quei realistic maletg aschi vers ed aschi vivs, e la poesia: ils sclavs, quei colorau quader della tutpussonza dils Cesars e della miseria dils subdits. Nus enconuschein negins vers, che dattan en aschi paucas lingias in aschi real e terribel maletg della veglia Roma e siu imperi. Cheu compara igl affon de Betlehem, che selai engutar vid la crusch dils sclavs e porta la libertat alla schlateina humana. Ina prelecziun dil grond Giusep Görres ei cheu messa en poesia.

Mo sin la tschema della vera poesia arriva il poet el cudisch della mort. Trests e stgirs ein ils maletgs, che selevan avon nos egls. Cun la gita verdat d'in pussent realismus descriva Aubanel, co ils affons san buca durmir della fom, damondan paun e la mumma sa buca dar el, co il buobet ella blusa nera ei legers e manegia, sia mumma alva e biala dormi, ed ins ha gia purtau ella en la freida fossa, co la sfarfatga giuvna, che deigi maridar il vieu, penda

vi dad ella ils ornamentals della dunna morta, sesplenghigiont e dont egliadas el spiegel. D'ina terribla verdat ei la poesia: il hentger, nua che serepeta il monoton refrain:

„Tgei pomai fas cul cunti mulau?“

„Sun hentger, tagliel giu il tgau.“

L'entira tirania dil terrorismus, bagegiada sin in lag de saung, la nunstunclenteivla lavur della guilottina, il tagliom della quala era vegnius muots, la dolor e la rabia dil pievel violaus en ses pli sogns sentiments, quei tut ha Aubanel maligiau cun in perstrehs fermes e segirs; quet'ins gie ded udir co el croda, il cunti dil hentger. Cheu rumpa il pievel las cadeinas dil tiran, e nus vesein co il tagliom taglia il tgau dil hentger:

„La segir da frestg ins ha mulau:

Al hentger sez uss rocl' il tgau!“

La fin dil cudisch della mort formescha la pianzun sin Nossadunna d'Africa.

Jeu hai unfriu cun reverenza

A ti, purschala, quei ch'jeu vevel il pli car...

Confiert el cor mi veglies dar!

Aubanel ei in grond poet, d'ina rara originala forza, cun ina fantasia reha sco il ner tratsch della Provenza, stupenta e glischa sco il solegl de miezdi. In exprimiu sensualismus scaffius per cantar d'amur e da rosas ha adina battiu en siu cor cun in sincer sentiment cristian, e las sias pli tardas poesias dattan in commuentont maletg della lutga, che quels dus principis han dau en quel. Ins ha forsa bein enqual gadas giudicau ina u l'otra poesia memia stregn, en nos egls semeglian quellas lezas statuas ella collecziun vaticana, che en lur niuadat naturala, sco observa

in grond estetiker catolic, fan buca mal als egls innocents d'in affon. Ils treis poets provenzals Mistral, Aubanel e Roumanille eran ils representants dell' idea cartentâ e conservativa della Provenza. Denter ils giuvens poets anflein nus representants dellas ideas contrarias, che glorificheschan ils Albigensers e selaudan ded esser lur fegls. Nus numnein cheu mo Félix Gras, igl autur della epopea: ils cotgles (Li Carbounié) e dil Romancero provençal.

Numerus ein ils cantadurs, che contan en il lungatg provenzal, priu quei plaid en il pli vast sen, pertgei il lungatg sez de bein enqual ded els varie-scha da quel de Mistral ed Aubanel. Possi la frestga giuvna poesia provenzala anflar in echo el pievel ed inflamar quel per igl agien lungatg, l'atgna canzun ed igl agien usit. Possi severificar il cauld giavisch de Mistral, ch'ils affons dils affons e quels che neschan dad els tschontschien aunc il reh, melodius poetic lungatg de lur tats e basats.

Dus tschuts.

I.

In bi affon, tut leds d'amur,
 Ei sin in prau, e la fladada
 Dil matg l'emprema, balsamada,
 A tutt' jarva dat ina flur.

Il tschut sil prau saglient zapetscha,
 Cun quel termagls fa il pignet;
 Mirei: 'gl affon sin il pastget
 El siar' il tschut en bratsch e betscha.

'Gl affon ei bials, il tschut splendidus,
 Il tschut ha launa de paretta
 Schi alva sco il latg, ch'el tetta
 O bials, gie bials ein omisdus!

Udis: Bè, be, dil tschut faviala?
 Veseis, pil prau entuorn ei van,
 Veseis, con bi ei quei ch'ei fan,
 E l'innozenza, co l'ei biala!

Il tschiel ei clars, ei dat solegl,
 Ils passlers sgolan, 'gl ual resplenda,
 Ed els ein leds sin prad' e senda
 O Diu! Maletg de gron smervegl!

Miu egl, vesent els, sesmerveglia
 De ver in toc dil paradis,
 E vers mi par' il plaid precis:
 Quei che semeglia, separeglia.

II.

Bein drov', affon, tiu temps bufatg,
 Sin l'jarva de veli festgina!
 Retscheiva sin la vesta fina
 Las betschas tuttas dil bi matg.

La fin vegn spert de quella fiasta,
 Las neblas vegnan a far stgir,
 E quellas flurs ston prest pirir,
 E gleiti buorla la tempiasta.

Termagls, ti pign, fai cul tchutet,
 Quei buca ditg aschia resta;
 Ti anflas prest la veta tresta,
 Ti vegnas um, miu affonet!

III.

'Gl affon cul tschut sediverteva,
 Sin mei mirav' el tut rient,
 Capeva buc quei ch'en bargient
 La giuvna musa mia scheva.

(*Suenter J. Roumanille.*)

Maleina.

I.

Mo teidla: Sedisch onns ti vevas lu, Maleina!
 Ti' olma era, sco quella din affont, sereina.
 L'odur de tias vertits nus carezavan fetg.
 Cavels ti vevas liungs sco quels de tia patruna,
 Sil frunt igl innozent, portavas ina cruna:
 Il bi tschuppi dil sogn turpetg.

Migieivels, consolonts il tiu plidar adina
 Per tia mumma era sco ina medischina,
 Ti eras en ses egls sco ina buna glisch.
 La paupra, oh! numnava tei sia providenza
 E ti, ser' e damaun, bi aungel d'innocenza,
 Carin bitschavas siu tgau grisch.

Ti mavas en baselgia cun pietat ludeivla,
 Sco egl igniv 'gl utschi, leu eras ventireivla.

Sas aunc? Lu eras ti avon ils peis de Diu.
 Tier tei plidav' el lu; scadin tei carezava,
 E cura ch'ins las meglieras feglias lu numnava,
 Gl'emprem num, gie, quel er' il tiu.

II.

La vestgadira de purschal' ei uss scarpada,
 En pitignem schi malamein eis lavagada!
 Sco aua beibas en zanur senza schanetg!
 Ti' olma, senza tuorp, vertit, bien num banduna.
 O paupra! En la lozza has ti fiers la cruna,
 Il bi tschuppi dil sogn turpetg!

Eis ti bein quella? O, co ti eis semidada,
 Scurdada ei la vesta ton sfarfatg bitschada,
 O mira, co ti eis malmunda tral puceau!
 La cueida va pli spert, che quei ch'ell'ei vegnida,
 Disgust ti sentas dals excess, tschien ga vendida,
 Vendida, gie schi bien marcau!

Pusseivel! D'emblidar ils sogns cussegls aschia,
 Bi testament d'amur de quella mumma tia,
 Las larmas sponsas tiel commiau schi benediu,
 Cu ella ha bitschau tiu frunt sco moribunda
 E fatg tei empermetter cun la vusch profunda,
 Ded ir per via endretg von Diu!

III.

Carstgaun curdau po sesalzar tras ricla vera.
 Si pia! Consolesch' igl aungel, che tei encuera;
 Si ord la lozza, ch'ha privau tei dall' onur!
 Ti audas, silla crusch, Jesus da leu tei cloma.
 Risponda spert! Ti' olma salva dalla flomma,
 Retuorna tiels peis dil Signur!

Pertratga, co il mund uss sprezza tia persuna;
 Sebogn' en tias larmas, fai sco tia patruna,

Sefier' avon il Segner, el vegn a perdunar.
 A mumma dai quei che gli maunca per esser salva,
 Tier Diu sevolva, el spetga tei en rassa alva,
 Tia mumma en tschiel vegn a selegrar!

(*Suenter J. Roumanille.*)

Dus brumbels de rosa.

Naschius, o brumbel, eis marvegl
 Amiez de rosas plein rugada,
 Ed aunc in betsch dil bi solegl,
 E ti eis flur dil tut ornada.

E lu ti stas sin tiu roser
 En fina terlichonta rassa;
 Mo lu damaun schon dat pilver
 La biala fegli' ensemen, passa!

Affon, ti eis in brumbel tal;
 Pintgetta mia, schierm vernal,
 Sche Dieus vul, creschas ti en veta.

Da vègn onns ti lu nozzas fas,
 Avon ils trenta, passa stas,
 E lu ti mieras, Margareta!

(*Suenter J. Roumanille.*)

La Pologna.

Ina crun' a ti, Pologna, sontga regina,
 Gia ditg vesein tei vid il pal ligiada vi,
 En sanganada aunc ti fas in sforz tuttina
 Per scarpas ora da tiu pez niu il cunti.

Tes hentgers schevan, che ti seis ell'agonia,
 Cavavan ina fossa per tei prest sattrar,

Ti eras morta; anetg finid' ei lur legria,
Vesent tia bandiera rutta sesalzar.

Din odius altar unfrenda strusch scampada,
De tiu saung gienerus ti eis aunc tut bognada;
Murir ti mieras buc, ti deigies ca murir!

Solett' encunter treis, ins di: „L'ei pauc de vaglia!“
Armada della crusch! Va, sgol' en la battaglia,
Pologna! Ferms ei tgi che sa schizun surfrir!

(*Suenter J. Roumanille.*)

Paul.

Ils vents en questa notg bufavan
E tut ils zens zun fetg pliravan
Ed jeu oravel per ils morts . . .
Tei, Paul, jeu vevel en memoria,
Miu frar, ch'eis ius si ella gloria,
El liug de celestials accords . . .

Nus ton pliravan, cu ti mavas,
Da nossa cuort naven s'alzavas
Tut leds el sogn parvis beau!
Cu ti mitschaus eis d'ina veta,
Ch'ei pleina spinas pli ch'ins quetta,
Tgei veva trest il tiu commiau? . . .

La glisch sper tiu plumatsch berschava,
La paupra mumma contemplava
Tiu frunt tut bletsch da siu bargir.
Daditg eis ei, mo oz ei para;
Tei ves' jeu en la tgina cara
Ed in tshuppi sin tei flurir.

Paucs plaids, fraret, empriu ti vevas,
Mo „mumma“, „Jesus“, aunc ti schevas.
Utschi, che sa aunca sgolar,

Eis giud la frastga prius natala,
 Per auter has c'aviert ti' ala,
 Che per el paradis s'alzar!

Ventira gaudas ti completa.
 Nus cheu murin. Ti eis en veta
 Leu nua, che nuot fa sgarschur.
 Ti' olma prida baul navenda
 Cun saung ha ca signau la senda
 Sin quest viadi de dolur! . . .

Bintguna mei la mort: allura
 Compar' a mi rient da sura,
 Neu giu lu, cur' ch'jeu clomel tei;
 Jeu spetgel; ti mi' olma prendas
 Si tier las magnificas tendas
 Sin tias alas aulzas mei! . . .

Ils vents en lezza notg bufavan
 E tut ils zens zun fetg pliravan,
 Malsauns e trests, hai detg confus:
 Jeu magliel paun de larmas, staungels,
 Miu frar! Pertgei, ah, han ils aungels
 Lu buca priu nus domisdus? . . .

(Suentar J. Roumanille.)

Nossadunna de-la-Garde.

Regina sper la riva sil grep ault postada,
 Fidont nus tei leu invocavan,
 E ti schemer udevas l'olma stunclentada,
 Von tiu altar nus fetg pliravan.

O rosa, ch'eis dal tschiel cun radis coronada,
 Tut ledamein nus respiravan
 La ti' odor, balsam all' olma bandunada,
 Remiedi bien da leu portavan.

O mumma sper la mar, che vevas tont carezia,
 Che sut la crusch dil Fegl buviu has en tristezia
 Il peter calisch de dolur,

Ti has udiu il riug, purschala benedida,
 Ch'ei fatgs da frar e sor' ensemen per urbida,
 Dus cors pleins tema ed amur.

(*Suenter J. Roumanille.*)

Il vegliurd, che ri quater gadas.

I.

In vegl en ses novonta onns,
 El sesanflav' en agonia,
 Il zen fagiev' en tuns plironts
 Din-dan! . . . Ils ses sper el vevan malenconia.
 Mo il malsaun entscheiv' a rir tréis ga vonzei:
 Il vegl de ses affons empiara il pertgei.

II.

Vai viu, di il vegliurd, vai viu cun mi' egliada,
 Tgei ils plaschers de quest mund ein: empau parada!
 Els passan, mes affons, schi gleiti sco las flurs.
 Tgei raccolteis, sche vus semneis plaschers? — Dolurs!
 Ils legerments dil mund, oh! Schei mei dir:
 Vanadats! Mei han ei mo fatg rir!

III.

E lu, mes paupers pigns, cu jeu seregordavel
 De las anguoschas della veta
 E della crusch, che semper jeu sco tuts portavel
 Cun gronda seit, mo senza greta . . .
 Speront, che l'olma mia sgoli tier Diu gleiti,
 Mes affons, laschei mei dir:
 Tal plascher ha mei fatg rir!

IV.

E lu, mes cars, la mia mort consideront,
 Che olm' e tgierp vegn separont
 Ed il marteri fa finir,
 La mort spindront', avon la quala nus dein is,
 Che meina nus el Paradis,
 Mes cars, mes cars, a vus quei stos jeu dir:
 Da ventira hai jeu stoviu rir!

V.

Per la davosa ga il vegl ha ris beaus,
 Cu el en pasch de Diu ei lu sedormentaus!

(Suentar J. Roumanille.)

La sontga Crusch.

A Fridric Mistral.

I.

O sontga Crusch, ti ch'eis pendida
 Leu si da tgau si sur miu letg,
 Da tei mi' olm' ei defendida
 En sanadat sco en discletg.

D'amur de Diu enzenna gronda,
 O Crusch, avon ch'ir a ruaus
 E cu il di naschent suonda,
 Jeu betschel tei, tut consolaus.

Aunc strusch jeu vevel la faviala,
 Affon, che beiba aunc dal sein,
 Che mumma cun manonza biala
 D'urar mussava ledamein.

Sper quella crusch jeu carezavel
 Jesus 'gl amitg d'affons, schi car,
 Damaun e sera schengegiavel
 Ad el mi' olma cun bitschar!

Da lurenneu eis carezada,
 — O mumma, engraziar sai strusch! —
 E semper eis da mei bitschada,
 Crusch dil Salvader, sontga Crusch! . . .

D'amur de Diu enzenna gronda,
 O Crusch, avon ch'ir a ruaus
 E cu il di naschent suonda,
 Jeu betschel tei, tut consolaus.

II.

O Diu sprezzau cun bia aviras,
 Ch'eis dal carstgaun cun fel bubraus,
 Crucifigau, o Diu, ch'endiras
 Pil mund sfundrau en tonts puccaus,

Cu trests, squitschaus, miu cor suspira
 E da dolor ei tormentaus,
 Per quei confiert jeu vi lu ira;
 Miu Diu jeu anfel perforaus.

Da mintga vart ti has in lader,
 De plagas frunt e pei e maun!
 Da tiu sogn cor, grond consolader,
 L'amur degkira cun tiu saung.

Cheu ei mi' olma ca persula,
 Negin' anguoscha ni sgarschur!
 Scadin deguot de saung, che cula,
 Svanir da mei fa la dolor! . . .

D'amur de Diu enzenna gronda.
 O Crusch, avon ch'ir a ruaus,
 E cu il di naschent suonda,
 Jeu betschel tei, tut consolaus.

III.

Crusch, flur dil tschiel, che luntsch sestendas
 O sur la tiara dils vivents,
 Crusch, glisch ton biala; che resplendas
 Els egls de tuts ils vercartents;

O flur dil tschiel, fai l'olma loma
 Cun balsam e cun etg divin,
 Glisch, biala glisch, che tia flomma
 Mei meini po tier buna fin!

E lu, vegnent l'ura finala
 De tut miu temps mal impundiu,
 La rassa dai, la nupziala,
 Mei meina tier il Tschut de Diu.

Grond Fegl de Diu, tia preschientscha
 Levgieschi a mes egls la mort,
 Che jeu cun tei en suatientscha
 Arrivi tier beada sort,

Ch'jeu vesi tei, leu resplendenta,
 O biala crusch, cu jeu stos ir,
 Neu sin mia bucca murenta,
 Retscheiva miu davos suspir! . . .

D'amur de Diu enzenna gronda
 O Crusch, avon ch'ir a ruaus,
 E cu il di naschent suonda,
 Jeu betschel tei, tut consolaus.

(Suentar J. Roumanille.)

Ord
„Mirèio, pouèmo prouvençau
de Frederi Mistral“.

L'entschatta digl εμπrem cant.

Ded ina giuvna provenzala
 Canzun jeu contel cordiala,
 Mon suenter ell' atras la Crau enviers la mar;
 Dal grond Homer jeu vi imprendder,
 Honor a quella matta render,
 Schegie ch'jeu sai gie ca pretender,
 Ch'ins audi luntsch entuorn dad ella bia plidar.

Siu frunt, schegie ch'el respandeva
 Mo d'innocenz' ed ella veva
 Ni cruna d'aur ni mantel seida maiestus;
 Jeu vi, che quella sei undrada,
 E sco regina carezada
 Da nosa viarva ditg sbittada;
 Pasturs e gliet d'ucclauns, jeu contel mo per vus!

O Diu de mia patria cara,
 Amiez pasturs naschius sin tiara,
 Tiu fiug dai a mes plaids e gl'anim grond, sincer!
 Ti sas: gl'atun s'approximescha,
 El cauld solegl semadirescha
 Il fic schi dultsch, e lu da prescha
 Vegn il carstgaun se'in luf e sblutta il pumer.

Mo vid la plonta, ch'el cheu zunda
 Stat il tshupi bein ault avunda,
 Che l'engurdientscha po ca tonscher mintga rom:
 Fadetgna bein tumpriva, biala
 E bein ferdonta, virginala,
 Bi fretg madir, che bein carmala
 Neutier gl'utschi dell'aria per dustar la fom.

Jeu vesel quella frestga frastga:
 Sche mo miu bratsch la tonscher astga!
 Dal suffel mumentai, jeu vesel ils tshupials
 Cun rom' e puma immortala,
 Bi Segner Diu, ti car, sin l'ala
 De nosa viarva provenzala,
 Ch'jeu possi tonscher, fai, la frastga dils utschals!

Osum la riva della Rhona
 Sper triembels, salischs la camona
 Din canistrer vesev' ins sin ils urs bognai;
 Il pauper um leu habitava,
 Che cun siu mat savens passava
 Da cuort tier cuort e rugalava
 Canastras ruttas e bia spurtelletgs furai.

Mont els in di per trutgs e stortas
 Cun faschs cudetschas e cun tortas:
 „Bab, di Vintschegn, ei dat curios solegl, mirei!
 Veseis giu leu sur Magueluna,
 Co la neblaglia ault s'empluna,
 Sche quei rempart cheu sesballuna,
 Vegnin nus buca schetgs tier quella cuort, mattei!

„Ho! L'aura sut zacuda si la feglia . . .
 Sin l'autra vart gl'uradi seglia,“
 Il vegl rispunda. „Ha, sche quei fuss stau il Rau! . . .“
 Vintschegn sin quei siu bab domonda:
 „La cuort de Falabreg' ei gronda?“
 Il vegl: „Biars anflan cheu vivonda,
 Gliei ina dellas meglieras cuorts en tut la Crau.

Hé, vesas ti'l curtin d'olivas,
 E denter en las vits tumprivas
 E bests de mandels? . . . Gie, ed il pli bi ei quei,
 In ornament de la contrada,
 Che retschas bests ha la plantada
 Exact sco dis l'entir' annada,
 E grad tons bests en mintga retscha glipei puspei.“

Cheu di Vintschegn: „Mo co bein era
 Ei anflan per schi bia pumera
 Las giuvnas, che duein olivas encurrir?“
 „Igl encurrir, schegie redeivel,
 Da Numnasontga bein maneivel,
 Cantont leutier aunc amureivel,
 Ei tut finius. Bia sacs han pleins podiu vegnir.“

Ambros', il vegl continuava,
 Ed il solegl suls crests gia mava
 Mettent colurs bi vivas vid ils nibels tschuors;
 Ed ils luvriers lur bos en pera,
 Catschont a casa cun canera,
 Spitgavan gleiti la tschavera,
 La notg curclava gia daluntsch clutgers e tuors.

„Lein caminar! O leu compara
 Il tetg clavau si ord la tiara,
 Sch'ei plova, di Vintschegn, pudein nus leu star sut.“
 „Gie cheu las nuorsas prospereschan,
 La stad els aults ei pasculeschan,
 Gl'unviern ils plauns ei empleneschan“
 Puspei entscheiv' il vegl O cheu eis ei dil tut.

E tut quels bests sin tiar' uliva,
 Che fan sur il tetg en umbriva!
 Ed il dutget, che va el lag de pescs schi bials!
 Tut quels casets d'aviuls en retscha,
 Dals quals gl'atun ton mel rabetscha,
 El cauld solegl dil Matg, che squetscha,
 Tschien schaumnas novas pendan si vid ils tschupials.“

„En quei circuit schi grond, fritgeivel
 Ei nuot per mei aschi legreivel,“
 Di cheu Vintschegn, „sco la feglietta dil patrun.
 Gli ei stau, saveis, la stad vergada,
 Ch'ell' ha fatg far nus ina gada,
 Spurtellas duas en schurnada
 E far manetschas vid in' outra cun caschun.“

Plidont aschi' entuorn la storta,
 Arrivan els avon la porta. —
 Ses viarms de seida vul Mirei' ual perver;
 Els vesan ella, ch'ella mava
 O en curtin grad sur la sava.
 Leu la fumeglia ruassava,
 E „buna sera“ clom' a tuts il canistrer. —

Ord il tierz cant: Nora conta la canzun de Magalî.

O Nora, spert! Schi bein ti contas,
 Ti sas schi bia canzuns legrontas,

Da Magalì nus lein udir, che dall'amur
 Sin melli modas gia mitschada,
 En ina cagli' ei semidada,
 En in utschi'in' outra gada,
 Mo tonaton surprid' ei stada a siu tur.

„O Magalì, ti mi' amada! . . .“
 Entscheiva Nora. La rimnada
 Lavura dublamein pli spert da leger cor;
 Sco cur ch'in gregl en l'jarva sia
 Entscheiva l'aulta melodia,
 Ils auters fan de compagnia,
 Aschia las mattauns rispundan en in chor.

„O Magalì, ti mi' amada,
 Po stenda o tiu tgau blondin.
 Marvegl a ti, aunc strusch levada,
 Resunan giegi' e tamburin.

Egl ault, in tschiel stelliu e fin
 E plein rugada:
 Las steilas, ston stulir puspei
 Sch'ei vesan tei!“

„De tiu sunar hai pli ch'avunda,
 De quel nuotzun jeu fetschel cas;
 Jeu mondel en la mar profunda,
 Daventel pesc giu leu a bass.“

„O Magali, fas ti quei pass.
 In pesc ell'unda,
 In pescadur vi daventar
 E tei pigliar.“

„In pescadur, sche ti daventas,
 Cu ti la reit vul far fundar,
 Sco in utschi ti mei spuentas,
 En l'aria vi jeu sesalzar.“

„O Magali, vul ti sgolar,
Ti mei vilentas,
Il catschadur jeu vi lu far
E tei catschar.“

„En ina val, stgir-umbrivauna
Vul ti pigliar utschals cul latsch,
Davent' jeu ina flur cotschnauna,
Sezuppel luntsch, luntsch da tiu bratsch.“

„O Magali, vas si tiel glatsch
Sco flur striauna,
Il dutg ded alp vi daventar
E tei schuar.“

„Sefas ti in dutget aschia,
Daventel jeu in nibel grond
E spertamein sur l'aua via,
Vi en l'America jeu mond.“

„O Magali, ed jeu dentont
Dun compagna:
Il vent de mar vi daventar
E tei portar.“

„Leventas ti la mar stemprada,
Lu fugiel jeu sin outra vart,
Dil grond solegl sco glisch dorada,
Calir' al mund jeu dundel part.“

„O Magali, eis ti tras art
La sulegliada,
Il verd luschar vi daventar
E tei tadlar.“

„Ti mo sco in luschar semeina,
Sezuppa pér en cagliom stgir:
Jeu sundel lu la glina piena,
Sco glisch vi als striuns survir.“

„O Magali vul ti vegnir
 Glina sereina,
 In nibel bi vi daventar
 E tei curclar.“

„Vul ti curclar mei cun mantiala,
 Sch'ei quei per mei gie mo in spass:
 Sco frestga rosa virginala,
 En spinas stund' jeu giu a bass.“

„O Magali, sche ti sefas
 La rosa biala,
 La tschitta vi jeu daventar
 E tei bitschar.“

„Festgina mo! Satieuas forsa!
 Na, mai ti pos mei survegnir!
 Jeu sevestgeschel en la scorsa
 Dil ruver egl uvriu tut stgir.“

„O Magali, vul ti vegnir
 In best de forza,
 Sco la busecca vi s'alzar,
 Tei circumdar.“

„Vul ti tschaffar mei culla detta:
 Spel ruver vegl ti stas sc'in dasch:
 Jeu sundel ida sco mungietta
 En claustra de nies grond sogn Plasch.“

„O Magali, encueras pasch
 De la claustratta:
 Caplon jeu vi leu daventar
 E tei tadlar.“ —

Cheu ein las giuvnas si siglidas —
 Giun plaun ein las carlognas idas —
 Ed han clamau: „O Nora, di, o di mo fresc
 Tgei Magali, essent mungietta,
 Ha fatg aunc, stada gia, paupretta,
 Solegl e glina, nibel, flur, utschi e pesc.“

„De la canzun, rispunda Nora,
 Quei ch'ei vanzau, vi ventscher ora.
 Sch'jeu sbagliel buc, el liug nus eran, ch'ella di,
 Ch'en claustra ella bein sesiari
 E che rispund' igl adversari,
 Ch'el vegni en sco confessari;
 Tadlei tgei niev incap Magali mett' agli.

„Sch'en claustra ti vas en da porta,
 Las soras anflas leu sin peis,
 Formont entuorn mei in' escorta,
 Sper ina bara vus leu steis.“

„O Magali, sche ti leu eis
 La paupra morta;
 Lu tratsch daventel jeu, mo crei,
 Lu hai jeu tei.“

„Sche vi jeu esser uss madira:
 Ti plaidas cun detschartadat!
 Cheu has ti per carezia spira
 Gl'ani de glas, o brav bi mat!“

„O Magali, o tgei buontat! . . .
 Las steilas, mira,
 Ei han, vesent tiu dulutsch surrir
 Stoviu stullir!“ —

Calont uss Nora, tut cuscheva.
 Schi bein ella cantar saveva,
 Che tuttas autras anavon stendent il tgau
 L'accompignavan curteseivlas,
 Sco las fadetgnas bein maneivlas,
 El dutg pendentas e storscheivlas,
 Che lessen ir pli luntsch cul dutg el leger vau.

„O tgei bialaura gliei cheu ora!“
 Di aunc per conclusiun la Nora . . .
 Mo ils sitgurs gia fruschan giu el lag de pescs
 Il lut, ch'ei vid las faultschs duvradas.
 „Mireio, dai per las cantadas
 Dus pums sogn Gion. Cun las rugliadas
 Nus mein lu giu sut ils pumers d'umbriva frescs.“

**Ord il dudischavel cant:
La Mort de Mireio.**

Plaunsiu Mireio sesmidava,
Sco ina flur sin caulda grava,
Ch'ìls radis dil solegl fan passa daventar.
Vintschegn cul cor plein disfortuna
Per ella roga Nossadunna,
La mumma carezonta, buna,
Che ella cun tuts sogns agid gli vegli dar.

Gia arda trest la candeiletta . . .
Portont la stola violetta,
Vegn il caplon tier ella cun il paun divin,
Dat forza a si' olm' ardenta
En l'ura della mort presenta
E cul sontg' Jeli 'la frestgenta,
Sco il catholic vul, unschent dils sens scadin.

Silenci quei moment regieva;
Sin l'ault' altan' ins nuot udeva,
Ch'ìl spiritual gl'Oremus schent. Si el cantun
De la caplutta aunc sclareva
Bi clar solegl, che serendeva;
E bialas undas neu betteva
La mar, che serumpevan plaunsiu sil sablun.

Enschanugliai, siu mat aschia
Cul bab e culla mumma sia,
In schem ei devan mintgaton de bia snavur.
„Giebein“, di aunc sin quei Maria,
„Neutier ei la spartgida mia . . .
Sche lein nus tuccar maun aunc pia,
Sul frunt de las Marias crescha la splundur.

Ei vegnan, oh! en glischa zona
Neutier las rivas della Rhona,
Tschupials de plontas stattan giu sco d'adorar.

O bunas Sontgas! Las signuras,
 Ei cloman mei da quellas uras
 Ded ir cun ellas, protecturas,
 Lur barca vegn el paradis nus a menar.“ —

Il canistrer de membra brina:
 „O matta mia, ti regina,“
 El clom', „aviert has ti tiu frestg palaz d'amur
 Almosn' a mi has dau flurida,
 Tras tei schi fetg ei sesclarida
 La mia sort, schiglioc burrida,
 E mai han tschontschas sminuiu la noss' honor.

De la Provenza ti fadetgna,
 Solegl de mia giuventetgna,
 Eis ei aschia, ch'jeu stos tei considerar
 Dal suadetsch de mort curclada,
 Da quellas sontgas bandunada,
 Che han tei viu cheu arrivada
 E tut per nuot lur sontgas savas embratschar?“

Sin quei rispunda la giuvnetta
 Cun vusch migieivla e brausletta:
 „Vincenz, paupret, tgei quarcla vi tiu egl schi fin?
 La mort, quei plaid tei disturbescha:
 Ell' ei in nibel, che svanescha.
 Il tun din zen, che spert stulescha,
 In siemi che ensemen cun la notg ha fin.

Jeu mierel buca! Na, promptetta,
 Jeu passel vi sin la navetta . . .
 Stei bein! Stei bein! . . . Nus mein luntsch ora silla mar!
 La mar, planira muentada,
 Dil paradis ell' ei l'intrada,
 Pertgei ell' ei gie circumdada
 Sin tuttas varts dal firmament bi blau e clar.

Ai! Co nus essan beinvegnidas!
 Ord tontas steilas leu pendidas

Jeu vegnel per dus cors amitgs bein in' anflar
 Per patria lur beatificonta! . . .
 Eis ei in' orgla, luntsch, che conta? . . .
 O Sontgas! . . .“ eloma l'exspironta
 E volv' envi il frunt sco per sedormentar

Vid sia fatscha solegliva
 Ins vess tenu ell' aunc per viva.
 Mo gia entuorn gl'affon dil liug ils habitonts
 In suenter l'auter s'avanzavan,
 Cun in tschep-tschera els passavan
 E cun la crusch cheu l'enzinavan;
 Ils gieniturs vesevan quei cun egls larmonts.

Essent la fatscha schi graziusa,
 La mort aunc para dubiusa,
 Malgrad ch'ell' era freid', ils gieniturs sfracai
 Quei tut aunc buca crer pudevan. —
 Vesent Vintschegn, ch'ils mauns pendevan,
 Che anavos las tempras stevan,
 Ch'ils egls surtrags tut eris eran daventai:

„L'ei morta! . . . Vus, veseis? L'ei morta! . . .
 E sco de salisch ina torta
 Ses pugns el storsch' e strocla sco sedesperaus.
 Siu bratsch vegn ord la mongia lada,
 Vincenz, en tresta lamentada:
 „Persul' eis ti ca deplorada,
 Cun tei il tschep de mia veta ei curdaus!

L'ei morta! . . . Morta? Nunpusseivel!
 Il giavel di quei plaid sgarscheivel . . .
 Plidei en num de Diu vus tuts el liug presents!
 Vus veis bein viu la mort macorta?
 Sche schei, schebein passont la porta,
 Vus veis zacu viu tala morta! . . .
 Ei buca sia fatscha pleina legerment?“

„Trai en, car bab, malencurada,
 La fossa, di Vintschegn, cavada
 Ei e per mei. Santins, sper ella mei satrei!
 E leu ti resdas, mia biala,
 En mi' oreglia la nuviala
 De las Marias, celestiala,
 La mar stremblir fa nossa fossa lu vonzei.

Santins, en vus vi ver fidonza! . . .
 Dei ina fossa beinvengonza
 En quei sablun cheu silla riva della mar!
 Mettei nus dus en ina tgina
 De crappa, che la mar vischina
 Molestia fetschi aunc negina
 E possi in da l'auter mai nus separar.“ —

E disturbaus tut ord maniera,
 Il canistrer giun plaun sefiera
 Vitier Mireio. Ed il pauper sfortunau
 Embratsch' en febra la persuna
 La mort' en tonta disfortuna . . .
 Si ord il tempel vegl resuna
 Danovamein adault il cantic modulau:

„Sontgas Marias, vus Signuras
 De las planiras protecturas
 Cun nossas reits, sch'ei plai, bia pescs vus scheis pigliar.
 Flurs alvas de dultschezia tonta,
 La fuola si pigl esch plironta,
 La glieut fideivla, mo puceonta.
 La pasch, la quala maunca, schei la pasch anflar!“

Ord

„Lis Isclo d'Or“ de Frederi Mistral.

La mort dil medunz.

„Mo frestgamein, ligiunzas, cheu rimnei las spigias! . . .
 A mi ei maunc' il flad!
 Il graun madir dat ora tgunsch el vent de stad;
 Surschei buc als utschals il fretg de bia fadigias,
 Il graun, ch'il Segner dat.“

Il vegl medunz ei daus entuorn sil frestg mantun,
 Curclaus cun saung el schai leu uss schement en prun,
 Alzont siu bratsch tut brin berschau da la calira
 Aschi' el plaida e suspira.

Ils concluvrers entuorn il vegl in rin formont,
 Sin maun la farcla, vesan quei cun egl larmont.

Mattauns, dunnauns, mattaschs, ch'encueran si las spigias,
 Affonts cheu bragian sependent vid il scussal,
 Cheu greschan ils medunz curri neutier ual,
 Ils umens, che sils mauns han tagls ed è vischigias.
 Pertgei avon d'empau el sforz ed ardiment,
 De domignar cun forza tut impediment
 E tschuncanar la tenda gronda digl er quader,
 A funds el era daus, murent, il vegl menader.

Las farclas mavan; el menava la lavur,
 Ils radis dil solegl furavan cun ardur
 Scaldont il saung en las aveinas.
 El er' il ferm ampelladur,
 Il graun curdava en mantuns de monas pleinas.

Medunz cun ils culiazs berschai,
 Egl er en lingia sepostai,
 S'avonzan cun ils fiars gizzai,
 Ils umens smeinan ils taglioms sco en cudria
 E disvestgida vegn la tiara pli e pli,
 Che sia niuadat compara suravi,
 Il vegl medunz sedrova pli che enzitgi,
 Per tuts tragl er el rumpa via.

Ils giuvens tegnan petg; ils giuvens fan il lur;
 Els ein gie leds e frestgs e fermes tier la lavur.
 Vonzei las combas digl um vegl tremblont scarpetschan,
 Ed orda maun agli las spigias ussa metschan,
 L'emprema ga: el tratga: gliei bein vergognus!
 El smaladescha vegliadetgn' ed onns mendus.

Las autras forzas giuvenilas,
 Il tgau a bass dil seduvrar,

S'avonzan sco roschas hostilas,
 Sco aultas undas della mar;
 Da lur cavels deguots deghiran
 E dalla seit ei ferm endiran:
 Il grond solegl cun siu berschar,
 Las spigias d'aur fa sesbassar,
 Ch'ei sut las farclas sco suspiran
 E da sesezzas vegnan per seschar tiglier.

„Mo vinavont!“ di il vegliurd cun plaid de peisa,
 Malgrad ch'el po strusch si cul flad sper siu canvau...
 Mirei! cheu in umatsch niu tochen silla queissa,
 El seglia tras la stubla sco in tier rabiau,
 Sco ina flomma, che arsenta strom seccau,
 Sco in ual, che pren il vau giud spunda teissa.

E cheu mirei, il vegl cun membra tut storschida,
 Sc'in salisch, ch'il fumegl strubegia sin il baun
 Ligiont la sterpa zacudida,
 El tonsch' ual in tschof de spigias cun il maun:
 Cheu seglia gl'um en ina gada
 Neutier cun sia farcla tribel smanatschont;
 Las femnas dattan grius, il vegl medunz, curdont
 Sil graun mediu, el ha la costa ferm plagada.

Il vegl medunz ei daus entuorn sil frestg mantun.
 Curclaus cun saung el schai leu uss schement en prun;
 Alzont siu bratsch tut brin berschau da la calira
 Aschi' el plaida e suspira:

„Pertgei bargis, ligiunzas, gliei ca de midar,
 Bargiesses e tschien onns, quei retardass ca l'ura!
 Plitost cantont dueis vus giuvens sper mei star,
 Pertgei gl'emprem arrivvel jeu tiel mund si sura.

Bein grev ei para fors' a mi en lezza tiara
 La sera, cur' ch'ins vesa, ch'ei vegn plaunsiu stgir,
 Schischent sil tschespet verd, de buca pli udir
 De biala giuventetgna la canzun bi clara,
 Che giuvens fa il cor vegnir.

Ei par', amitgs, ch'ei seigi quei per mei ventira:
 Vegnius ei fors' il Segner sez per raccoltar,
 Per meder giud siu er la spigia gia madira.
 Stei bein! Jeu mon tier Diu, ch'ei nossa sontga mira,
 E meis vus questa ser' a casa cun il carr,
 Sil graun vuleies era quest miu tgierp cargar!

Aschia fa in frestg anugl bein enqualgadas:
 Sentent la forza de ses corns, el fa in segl
 En spir sfarfatgadat cun grondas zapitschadas,
 El fa l'attaca sil menader, tschanc pli vegl.

Al giuven adversari
 Liung temps il dir glimari,
 El renda sfrac per sfrac;
 Liung temps en la vallada
 Resuna la botschada;
 Spert ina retirada,
 E lu in tribel schmac,
 En fin morts silla plazza,
 Il vegl sedersch' a funds; rutt' en ei la cavazza!
 Las nuorsas fan pauc cas, ch'il capo ei curdaus;
 Ei pastgan sin pastira l'jarva buna grassa
 E tuornan sco schiglioc la sera tier lur claus,
 Ruaussan tut rodundas; gl'iver, ch'ei slargaus,
 El porta latg en massa.“ —

Aschia plaid' il vegl. Las femnas cheu che ligian,
 Entscheivan lu beingleiti mo pli fetg a grir;
 Ils umens brins, dentuorn, ei miran cun egl stgir,
 Las larmas strusch pli schigian.

Empauiet aua frestga per la seit, pil stretg,
 Vonzei el beiba e sil strom bi mellen setg
 El lai naven lischnar la honta;
 Siu egl el fetg' allura sil solegl leusi,
 Che bandunont ual il funds dil tschiel clar bi
 Ras' ora sur campagn' e plonta
 Ses radis terlichonts sco in solemn manti.

Anetgamein en l'aria stend' el si la bratscha,
 In remarcabel fug sbrinzlegi' ord egl e fatscha:
 „O bien sogn Gion“, clom' el, „sogn Gion de stad schi car,
 Patrun de nus medunz, de paupra glieut luvrusa,
 Po leies en parvis de mei seregordar!

Jeu hai plantau sin ina spund' empau carpusa
 Dus olivers. Vegn la calira prigulusa,
 La crappa sco burniu ei leu lu de tuccar:
 O bien sogn Gion, calir' eis ei oz stermentusa,
 Mes giuvens olivers vuleies pertgirar!

Mes cars jeu hai leusi en tiara montagnusa;
 Mintg' onn sin miu gudogn els ston speront spitgar.
 Mo de Nadal uonn ei vegnan a plirar —
 Gidei, o bien sogn Gion, familia basignusa:
 La vieua e mes orfens leies consolar!

Perduna, ch'jeu hai fatg bein tschera murmignusa!
 Tucc' ell' in crap, ei er la farcla capriziusa.
 O monsignur sogn Gion, amitg de Diu schi car,
 Patrun de nus medunz, de paupra glieut luvrusa
 Po leies en parvis de mei seregordar!“ —

Uss quesch' il vegl. L'egliada rest' adault drizzada,
 Siu tgierp denton, sco marmel alvs, el schai giun plaun
 Ed ils medunz, tut tgeu, la farclas sinta maun
 Continueschan la tschuncada,
 Pertgei ei va in vent de flommas tras il graun.

Il cant dil solegl.

Grond solegl de la Provenza,
 Dil favugn ti led cumpar,
 Che schigientas la Durenza,
 Sco in pign tschalat vin clar;

Ampla glischa senza prègl,
 Scatsch' ils mals cun bi smervegl,
 Neu marvegl,
 Spert sesaulza, grond solegl!

Brischan era las flammadas,
 Cu ti vegnas sin tiu tron,
 Tei retscheivan cun cantadas
 Arles, Marseille ed Avignon;

Ampla glischa senza pregl,
 Scatsch' ils mals cun bi smervegl,
 Neu marvegl,
 Spert sesaulza, grond solegl!

Per tei ver, ils triembels stendan
 Pli e pli adault il tgau;
 Sper las cuschas spess ascendan
 Ils bulius ord tratsch scaldau:

Ampla glischa senza pregl,
 Scatsch' ils mals cun bi smervegl,
 Neu marvegl,
 Spert sesaulza, grond solegl!

Il solegl, amitgs, nus' gida
 De luvrar e de cantar;
 Per la patri' amur envida,
 Ed il dultsch encrescher schar!

Ampla glischa senza pregl,
 Scatsch' ils mals cun bi smervegl,
 Neu marvegl,
 Spert sesaulza, grond solegl!

Bi solegl il mund sclarescha,
 Scauld' il sid, nutresch' il nord;
 Dieus pertgiri, sch'el svanescha,
 Nuot cheu metscha dalla mort:

Ampla glischa senza pregl,
 Scatsch' ils mals cun bi smervegl,
 Neu marvegl,
 Spert sesaulza, grond solegl.

(Suenter Frederi Mistral.)

Ils affonts d'Orpheus.

1. Nus derivein da Grecia l'immortala,
 Tes fegls, Orpheus, nus essan, um divin!
 Affonts de la Provenza, la comtala
 E nossa capitala
 Ei Marseille, ch'en la mar saglir ves' il delfin.

A nos babuns canteien gloria,
 Dals quals l'istoria
 Sa raquintar,
 Ch'ei han salvau cun emminenza
 L'independenza,
 Sco il favugn e sco la mar!

2. Da la levada tochen la rendida,
 Immensas mars, porteis vus nos marins;
 Mo la contrada, la pli benedida,
 Cun tut bien enrihida,
 Po mai far emblidar ils suns dils tamburins.

A nos babuns canteien gloria,
 Dals quals l'istoria
 Sa raquintar,
 Ch'ei han salvau cun emminenza
 L'independenza,
 Sco il favugn e sco la mar!

3. Marseille, d'allegria incantada,
 Ch'el grond solegl lavuras gl'onn stendiu,
 Cun ina flur d'acazia eis ornada,
 Ti sbassas ca l'egliada,
 Ch'avon las terlichurs de la mumma de Diu.

A nos babuns canteien gloria,
 Dals quals l'istoria
 Sa raquintar,
 Ch'ei han salvau cun emminenza
 L'independenza,
 Sco il favugn e sco la mar!

(*Suenter Frederi Mistral.*)

La cuppa.

Provenzals, oz semusseien
 Cun ils Catalans units!
 Ord lur cup d'argient bueien
 Il vin d'aur de nossas vits.

Cuppa pleina,
 Sontga tscheina;
 Fai cuorer sur tiu ur
 Divin' ardur
 E dretg' amur
 Cun forza e vigur!

Din vegl pievel losch e liber
 Essan forsà nus la fin;
 Va ei mal cun ils feliber,
 La naziun va en declin.

Cuppa pleina, etc.

De schlatteina revegnienta
 Essan fors' ils giuvens cagls;
 E la patria renaschenta
 Porsch' a nus ils guvernagls.

Cuppa pleina, etc.

Beiber lai nus beadientschas
 E dils giuvens onns contegn;
 Dil passau las regordientschas
 E fidonz' egl onn, che vegn.

Cuppa pleina, etc.

Porsch' a nus l'enconoschientscha
 De tut quei, ch'ei ver e bi;
 Lai contonscher la sabientscha,
 Che il stgir sclarescha si.

Cuppa pleina, etc.

Beiber lai la poesia,
 Quei che viva per ludar:
 Ella ei gie l'ambrosia,
 Che en dieus po nus midar.

Cuppa pleina, etc.

Per la gloria veglia rara
 De nies tratsch ensemen stein:
 Frars de catalana tiara,
 Ord vies calisch nus buëin!

Cuppa pleina,
 Sontga tscheina! —
 Fai cuorer sur tiu ur
 Divin' ardur
 E dretg' amur
 Cun forza e vigur.

(Suentar Frederi Mistral.)

Alla schlatteina latina.

Stai si latina ti schlatteina,
 Il bi solegl ei tiu vestgiu;
 Ded juas ei la brenta pleina,
 Ord quellas bugli' il vin de Diu.

Cun cavellura disnuada
 En l'aria sontga dil Thabor,
 Ti eis la razz' illuminada
 Cun fiug e legerment el cor.
 D'apiestel has ti la clamada,
 Ils zens ti tuccas la damaun,
 Verdat da tei vegn publicada,
 Ti eis il maun, che semna graun.

Stai si latina ti schlatteina, etc.

Tiu vierf matern, flum de grondezia,
 El sedivid' en siat bials roms;

El porta or' amur, clarezia,
 Dil paradis duns dultschs e loms;
 Tiu plaid ded aur, feglia romana,
 Dil Pievel-Retg ei la canzun,
 Che tuna dalla lieung' umana,
 Schi ditg ch'il Vierf mantegn raschun.

Stai si latina ti schlatteina, etc.

Tiu saung, buglient per la giustia,
 Pertut ti has voliu unfir.
 Navigaturs cun gagliardia
 Mund niev ein î per encurrir.
 Sentent de tiu pertratg la frida,
 Cedî tschien gadas ein tes retgs;
 O fusses ti ca dividida,
 Tgi less smesar a ti tes dretgs?

Stai si latina ti schlatteina, etc.

Ord la burnida dellas steilas
 Il fug ti prendas cul tizun,
 Ti das en marmel e sin teilas
 Dil bi suprem cheu la visiun;
 Digl art divin la patria sia,
 De tutta grazi' eis ti vischi,
 Fontauna clara d'allegria,
 Perpetna giuventetgn' eis ti.

Stai si latina ti schlatteina, etc.

En fuormas schubras tias femmas
 Els pantheons han plaz anflau.
 En tes triumphs, en tias temas
 Ils cors de tuts han palpitau.
 Stas ti en flur, di la historia,
 Lu stat il mund entir ornaus;
 Mo el digren de tia gloria,
 Il mund adina mal ei staus.

Stai si latina ti schlatteina, etc.

Sin tia mar sereina viva
 Van navs cun tendas de lenziel,
 Sablun fier' ella silla riva,
 Bein respendent gl'azur dil tschiel.
 Sur quella mar, tut temps rienta,
 Dieus ha dersch' o ses radis fins,
 Sco sin la tschenta transparenta,
 Che dei ligiar tes pievels brins.

Stai si lattina ti schlatteina, etc.

Sin tias costas soleglivas
 Stat gl'olivèr, pumer dils giests,
 De tias vegnas bein spundivas
 Pon esser loschs tes funds e crests:
 Stai si puspei e spert s'avonza,
 Tiu grond vergau ha ferma vusch,
 Stai si, latina, plein speronza,
 Stai ferm' unida sut la Crusch!

Stai si latina ti schlatteina,
 Il bi solegl ei tiu vestgiu;
 Ded juas ei la brenta pleina,
 Ord quellas bugli' il vin de Diu.

(*Suenter Frederi Mistral.*)

Ad in spagnol bandischau.

(Victor Balaguer.)

Fusses ti ius sin l'insla digl utschi canari,
 Ti vesses meritau capiala d'admiral;
 Ne sch'ins havess tei tonsurau el seminari,
 Portasses forsà gneff' uss e fest pastoral;

Ord simpel marcadont ti fusses millionari,
 Ord in schuldau cummin vegnius in gieneral.
 E fusses staus ti in puranchel ordinari,
 Segir la pasch de Diu regiess sut tiu tetgal.

Mo daventaus poet e patriot fideivel,
 Per consalvar la tiar' alzont la vusch dueivel,
 Dretg uorden reclamont: quei ei ca stau d'engrau;

Il mund che tschaffa vess ideias immortalas,
 Vesent, che ti sco in ferm tschess havevas alas,
 Ha tei, pupratsch, pertut cun baionet scatschau.

(*Suenter Frederi Mistral.*)

Il davos truament.

Tral' aria tunan las posaunas,
 Las steilas ston da tschiel curdar;
 Las fossas enten tratsch e taunas
 Anetgamein ston sescurclar.

Il mund va uss sutsura,
 Tut quei che nus vein fatg,
 Cul vent, che buffa en quell'ura,
 Dieus fa passar atras il dratg.

Ils morts la fosssa lur bandunan,
 Ils zens resunan lamentont;
 Ensemen ils marcaus sballunan,
 Las uras pon ca vinavont.

Il mund va uss sutsura, etc.

Sco feglia melna pass turrída,
 Ch'avon gl'unviern per tiara dat,
 La razz' humana reunida
 Semov' encunter Josaphat.

Il mund va uss sutsura, etc.

Tes vans plaschers, tgei uss ei gidan,
 Carstgaun ti losch ed ambizius?
 Cheu stas ti nius, tes sens semidan,
 Da tes puccaus tut vergognus.

Il mund va uss sutsura, etc.

Ti stas sco ina plonta tresta :
 La mort da tut ha tei privau ;
 A ti solet aunc l'olma resta,
 Che trembla sco in fegl schelau.

Il mund va uss sutsura, etc.

In ferm cametg de tribla tschera
 Va tras il tschiel, tut vids berschaus,
 E sogn Michel cun la stadera
 El firmament ei sepostaus.

Il mund va uss sutsura, etc.

„O sch'jeu, curclaus en puorl' e ricla,
 Podess en fossa mo restar,
 Ni el mantun dina formicla
 Per quest' uriala sezuppar.“

Il mund va uss sutsura, etc.

Sur quei mund vegl, che va sutsura,
 Dartgont giud siu ault tribunal,
 Il Segner Diu pronunzi' allura
 Il truament universal.

Il mund va uss sutsura, etc.

„Vus auters che sin senda stretga
 Veis suondau ils mes commons,
 Sesei persuenter da vart dretga,
 Mes elegi, mes cars affonts!“

Il mund va uss sutsura, etc.

„Vus auters de perversas vias,
 Jeu vi da vus saver nuot pli!
 Gl'uffiern arva las portas sias,
 Naven da mei, vus smaledi!“

Il mund va uss sutsura,

Tut quei che nus vein fatg,
 Cul vent, che buffa en quell'ura,
 Dieus fa passar atras il dratg.

(Suenter Frederi Mistral.)

Ord „La miougrano entre-duberto“
de Teodor Aubanel.

I.

Sch'jeu digiel pauc, il rest ei en miu cor.
Arnaud Daniel.

Miu cor ei malmalsauns,
Malsauns sco sin murir;
Miu cor ei malmalsauns,
Mo vul ca sauns vegnir.

II.

Vus bein seregordeis aunc pia
Dil di ch'en jert vus dad in maun
Fagievas viers la crusch sper via
Voss' oraziun per la damaun;

Tgei oraziun schi dultscha, veglia!
Jeu per schabetg leu arrivaus,
A quei bi cant porschent ureglia,
Jeu sundel staus tut commuentaus.

Quei fuva giu sper l'aua clara,
Ch'il salisch vegl po tonscher strusch;
Sco sch'jeu udess aunc, ei mi para
La vossa vusch: „O biala Crusch“,

Crusch de crap sacrada,
Biala Crusch de Diu,
Seigies honorada
Cun in matg fluriu.

Jesus vid la guota
Teidla gl'utschiet,
E siu saung deguota
Sco in ualet.

O po buca sbetta
Nus, Crucifigau,
Dai a nus la veta
El parvis beau!

Voss' oraziun allû finida,
S'avonzel jeu plidont confus;
„La viarva voss' ei benedida,
Jeu vi far oraziun sco vus.“

E vus bugien, humiliteivla,
Dunschala veis porschiu a mi
Voss' oraziun schi consoleivla,
Sco siu bi cant porsch' igl utschi.

Voss' oraziun, o, ell' ei biala,
Cardientscha vev' il temps pli vegl;
E digiel jeu quei riug, dunschala,
Vegn ina larma en miu egl.

Cheu vesel jeu vossa scartira,
Sin quei pupi alv terlichont;
Ell' ei empau de malsegira,
Il maun va si e giu vibront.

Cu jeu sun trests, quei scret jeu legiel,
Ed en scaffet jeu quarelel giu;
Savens mes egls sin el diregiel
Sco sin las brevs dil car Rebou;

Sper ina flur, ch'ei gia sblihida,
Fluretta che vus questa stad
A Font-Clareto encurrida
A mi portau veis cun buontat.

Jeu schlioc schenaus sco ina tscharva,
Jeu hai ca tema avon vus
E tut miu cor bugien sesarva
A vies surrir misterius.

Pilver, gliei la verdat totala,
La flur da vus e quest pupi,
Gliei buca bia, denton, dunschala,
Nuot ei schi car sco quei a mi.

IV.

Cun peisa sin bia paupers questa veta schai!
 Che Dieus vus detti compagnia
 Tiels bandunai dil mund! Els vegnien confortai
 Portont tier els vus la legria:
 Ils vegls, ils paupers vegls, tut alvs ed inclinai,
 La glieut ch'han buca paun, malsauns e sventirai,
 Ils orfens, che negin embratscha,
 Las mummas, ch'han ca pli affonts,
 Segir! Tuts audan plaids da vus schi consolonts
 Pleins compassiun: „Pupratsch, pupratscha!“

VIII.

„E lu eis ella ida mungia.“

(Veta de Jaufre Rudel e de la countesso Tripoli.)

Schi ventireivla
 Sut vies tetgal,
 Vus amureivla,
 Meis el spital!
 Damaun, absent!
 Il cantadur,
 El cor el senta
 Dolur.

Vus, la legria
 Din paradis;
 Vus l'harmonia
 De nos bials dis.
 Vus, carezada,
 En claustra ir,
 Fa quella gada
 Bargir!

Vies bab fideivel
 Vegn a pitir
 Dal mal noscheivel
 El sto murir.

Gie, vieus, el croda
 En il vischi,
 Gliei trest ord moda,
 Zani!

Privaus da dunna,
 Privaus d'affons,
 Quei mal caschuna
 En ses vegls onns.
 Midei la mira
 Per caritat
 Pil bab, che plira,
 Pietat!

IX.

„El mava mintga di sigl ault de la montogna,
 Mirava, sch'el vesess zanua la compogna.“

Reymond Féraud.

Jeu sun passaus sil spitg de las collinas
 E silla tschema spel casti sfundrau,
 Jeu sun passaus sisum las tuors vischinas.

Tut alvas, bein rasádas el tschiel blau,
 Sco alas din utschi allontanau,
 Las teilas dina nav hai observau,
 Bein lunsch, bein lunsch, liung temps, liung temps avunda . . .
 E lu mo il solegl pli hai cattau
 E sias glischs sur quella petra unda.

Allur' engiu jeu sundel returnaus
 Vitier la mar, giu si, el cor torturas;
 Jeu sun currius gia miez sedesperaus,
 Clamont ella per num viado bia uras.

Ils sitgurs.

I.

Fermeien il lintgin
El tschep cun buna frida
E cul marti de spida
Lein batter ferm e fin!

Mo in per caultschas hai jeu
Scarpadas aunc leutier;
Mo ferms jeu sun sco fier
E batter faultschs, quei sai jeu!

Mes cars mintga damaun
Domondan la buccada;
La faultsch ei uss gizzada,
Qesera han ei paun.

Mo in per caultschas hai jeu
Scarpadas aunc leutier;
Mo ferms jeu sun sco fier
E batter faultschs, quei sai jeu!

Sch'ins fa siu sogn duer,
Mai il de viver maunca:
Fermei entuorn la launca,
Amitgs, vies bien cuzzer.

Mo in per caultschas hai jeu,
Scarpadas aunc leutier.
Mo ferms jeu sun sco fier
E batter faultschs, quei sai jeu!

Ei vegnan cun capi,
La mumma e la matta;
Affons dil bab, che batta,
Ei vegnan cun risti.

Mo in per caultschas hai jeu
Scarpadas aunc leutier,
Mo ferms jeu sun sco fier
E batter faultschs, quei sai jeu!

Il pign de tuts, el fa
 Sil prau in leger segl.
 La tastga port' il vegl,
 Pli spert che tuts el va.

Mo in per caultschas hai jeu
 Scarpadas aunc leutier,
 Mo fermes jeu sun sco fier
 E batter faultschs, quei sai jeu.

„Tgei portas el sac plein?“
 „Fava de pres merenda,
 Bein cotgs e senza menda.“
 „Avunda ei quei bein.“

Mo in per caultschas hai jeu
 Scarpadas aunc leutier.
 Mo fermes jeu sun sco fier
 E batter faultschs, quei sai jeu.

Ti sgolas sc'in utschi! . . .
 Compogns, cun ver curascha
 Segein nus giu bagascha,
 Las faultschs uss sin schui!

Mo in per caultschas hai jeu
 Scarpadas aunc leutier.
 Mo fermes jeu sun sco fier
 E batter faultschs, quei sai jeu!

II.

Entochen notg quei funds
 Nus domignein, speronza,
 Sitgurs, ch'ei nuot pli vonza,
 Malgrad ch'el ei profunds.

Solegl en tschiel bi clar
 Las faultschs fa terlischar.

La faultsch fier' o canvaus
 E nuot dad ella metscha;
 Saleps siglient en retscha,
 Encueran auters praus.

Solegl en tschiel bi clar
 Las faultschs fa terlischar.

Cun fom e seit segir
 Vegn ins, luvront aschia:
 Vin ferm lu dat legria
 E forza il paun dir.

Solegl en tschiel bi clar
 Las faultschs fa terlischar.

Stei bein, uss jarv' e flurs!
 Ristials cheu ferm luvravan,
 Fertont ch'ils gregls giblavan
 Da temas e snavurs.

Solegl en tschiel bi clar
 Las faultschs fa terlischar.

Sun staunchels uss per quatter!
 En in di far segadas,
 Ton sco per tschun schurnadas
 Ed aunc il temps de batter!

Solegl en tschiel bi clar
 Las faultschs fa terlischar.

Giun plaun la miass schisChess!
 Sch'ei dat mo buna glina! ...
 Lein envidar uss ina;
 Mo mender, sch'ei pluess!

Solegl en tschiel bi clar
 Las faultschs ha fatg glischar.

Las faultschs mettei a sust
 Vid il mugrin pendidas,

Maglieien per ventschidas
Salatt' en agl da gust.

Solegl en tschiel bi clar
Las faultschs ha fatg glischar!

(*Suenter Teodor Aubanel.*)

Ils sclavs.

„El ha tratg ora sesez,
Retschavent la fuorma de sclav.“

(Philip. II. 6, 7.)

„O tgei buontat solegl! Tgei terlichur dorada!
El funds de nos ignivs el penetreschà mai.
Tgei tschiel schi magnific, tgei tiara bein scaldada!
In' ura mo siedo mitschai,
Co lein surventscher la tristezia?
Spindrader nies, vus pleins carezia,
Ins di, vus seigies arrivai.“

Tgei pievelun! Da tuttas varts en pintg' uriala
Semovan retschas sur ils crests tier in vallet;
Tuts portan enzitgei sin tgau e sin schuiala.
Ei passan leu sut in grepet:
„Lein ir er nus tier la miraglia.“ —
E vesan leu sin empau paglia
In pign affon bi blond e cret.

„Qual ei il cau en cheu en questa compagnia?
Nu' eis el, quel, che vegn nus a discadenar?
Eis forsa ti, bien vegl? . . . Sche buc, tgi eis el pia?
E nua eis el bein d'anflar?“ —
„Maneivel! Il naschiu en stalla,
El spendr' il mund alla finala,
Trent' onns el sto aunc sezuppar.“

„Tgei? ti tschutet? cheu en cavorgia schi retratga?
Tgei vul? Ei dian, che ti seigies in grond Diu!
Ti schais cheu en pursepen: Tgei tiu bab pertratga?“

Lai el pirir tei, niev-naschiu?
 Pussents cesars en gronda greta,
 Els prendan fors' a ti la veta,
 Ei greschan gie: Tut quei ei miu!

Per nus, tgei tresta sort! Gia ditg miseria gronda!
 Fuss meglier d'esser mo lur tgauns e lur cavals.
 Ei fieran nus els lags als pescs sco per vivonda,
 Tut vivs, essent gie sclavs, vasals!
 La mort per memia vegn tardiva
 E mai, dano en si' umbriva,
 Anflein ruaus, carstgauns mortals.

Ils dis de giuc, o quels han gronda suatientscha!
 Per nus teater ed aren' ein smaledi.
 Dil cesar, de siu feagl la fiasta de naschientscha
 Tut va, carschi e nuncarschi,
 En fuola e plein engurdientscha
 Tier giucs brutals de pauc sabientscha,
 Tut reiva dallas scalas si.

Sco vids par' il marcau. Giud lautgas tut lagegia;
 La bestia d'Africa garegia siu toccun.
 Udis ils buorls ord lur casets; igl egl camegia,
 La fom endrida tier il sprun,
 Il cesar arva la battaglia
 E quella sfracca e smardaglia
 Il sclav schibein sco il liun.

Nus essan surcargai cun mals, portein cadeinas:
 Sas ti midar tut quei cun tiu schi petschen maun?
 Sche ti eis Dieus, pos ti spindrar tuttas schlatteinas...
 Fai ver, sch'ti eis il Diu — carstgaun!“ —
 La giuvna mumma cheu, Maria,
 Pren ord pursepen il Messia;
 Ils sclavs semettan tuts giun plaun:

„O paupers sclavs, giebein, jeu sundel vies Salvader;
 Vies endirar ha compassiun mei fatg sentir,
 Vesent vus paupers, jeu hai detg a miu sogn Pader:

Las lur dolurs vi jeu surfrir,
 Il mund leu spetga en quell' ura,
 Sil mund lai ir mei giu da sura;
 Miu Bab, per els lai mei murir!

Cheu sundel jeu! E portel la miseria vossa;
 Jeu vegnel a magliar en bia dolurs vies paun!
 Vos tuts jeu clomel uss tier nova vet' e possa,
 Entras il batten de miu saung!
 Spitgei empau! Denton jeu creschel,
 Sco um in di lu jeu pateschel
 Quei ch'jeu, affon, pos buca aunc.

En pugn de mort jeu entamiez dus laders stundel
 E vid la crusch dils sclavs selasch' jeu enguttar;
 Per mumma leu a vos jeu mia mumma dundel,
 Sco frars de latg lein daventar! —
 Ils sclavs, tut leds giud la nuviala,
 Siglient ei cloman en la stalla:
 „Cesar, entscheiv' uss a tremblar!

(*Suenter Teodor Aubanel.*)

La fom.

La mumma ses pignets ha mess a letg sil strom,
 Mo ils pupratschs sestorschan, pliran dalla fom.

* * *

„Cu das ti tscheina, mumma, cura?
 O quella ga das ti zitgei!“
 „Jeu hai aunc nuot. Gli ei buca l'ura,
 Dormi empau, sedormentei!

Vus veis traso la bucc' aviarta
 Adina essas fomentai!
 Prendei la cozza per cuviarta,
 Cuschei entoch' jeu spisa vai!

Ei drova paun! O la buccada
 Termett' il Segner als utschals;
 Mo mes pignets, mia casada
 Endiran fom tier auters mals.

En trücca-meisa mo pupira!
 D'ensolver veis vintschiu il paun.
 Gionet, vul buca crer, sche mira,
 Mir' el truchet si leu spel baun.

Nuotzun . . . tegn! Fai tes frars star eri,
 Sch'els crein c'a mi, ei crein a ti;
 Vies bab ei ius, ch'el paun encueri
 Vies bab, el tuorna buca pli! —

„Con tard eis ei? — „Las nov e mesa.“
 Nu' ei bab ius? Tgei po el far?“
 In plaid pensont, cheu ella sesa: —
 „Culs mauns vids pos jeu ca turnar!“

„Il freid, la fom fan gronda peina;
 La combr' ei nera . . . „Ei bab vegnius?
 Schiglioc tempravas ti la tscheina,
 Cu il solegl era svanius!

„Cu das ti tscheina, mumma, cura?
 O quella ga ti has zitgei!
 „O paupers pigns! Gli ei aunca l'ura,
 Dormi empau, sedormentei!“

„Cu das ti tscheina, mumma, cura? . . .

* * *

A letg ein ils affons, mo san nuotzun dormir,
 La fom fa, che la sien s'entarda de vegnir!

(*Suenter Teodor Aubanel.*)

Ils 9 de Thermidor.

„Pertgei sesarvas buc, ah, dira tiara?“

Dante. (Uffiern, c. 33.)

„Tgei pomai fas cul cunti mulau?“

„Sun hentger: tagliel giu il tgau.“

„Mira, saung has ti vid tias vestas,
Vid la detta . . . hentger, lav' il maun.“

„E pertgei? Sco oz fetsch' jeu damaun:
Aunc stos jeu segar giu biaras testas!“

„Tgei pomai fas cul cunti mulau?“

„Sun hentger, tagliel giu il tgau.“

„Hentger, gie! Eis forsa bab? Ti paras
Mai d'haver sco bab el cor sentiu;
Senza snavur, senz'haver buiu,
Fas murir affons e mummas caras!“

„Tgei pomai fas cul cunti mulau?“

„Sun hentger, tagliel giu il tgau.“

„Cun tes morts la piazza ei sulada,
Tut ils vivs ti mazzas ruc a ruc:
Di a mi: eis aunc carstgaun ne buc . . .“
„Schei mei, jeu fineschel la schurnada.“

„Tgei pomai fas cul cunti mulau?“

„Sun hentger, tagliel giu il tgau.“

„Di, tgei gust ha bein tia bubronda,
En tiu cup fa buca spema il saung?
Tratgas ca, cu ti maguglias paun,
Che carnala sei ti' envernonda?“

„Tgei pomai fas cul cunti mulau?“

„Sun hentger, tagliel giu il tgau.“

„Dal suar ei la camischa bletscha . . .
 Cal' empau! Spir crennas ei'l cunti;
 O sventira, sch'el ca taglia pli,
 Hentger, sch'in' unfrenda da tei metscha!“

„Tgei pomai fas cul cunti mulau?“
 „Sun hentger, tagliel giu il tgau.“

L'ei a metsch! Cheu mett' uss tia gaulta,
 Sin tiu tschep de saung tschent' il culiez,
 Las terscholas dattan empermiez,
 Hentger, cur che tia testa saulta!

La sigir da frestg ins ha mulau:
 Al hentger sez uss rocl' il tgau!

(Suentar Teodor Aubanel.)

Nossadunna d'Africa.

Tei bogn' il saung gia liung' uriala,
 O veglia Africa, el vegn bein fretg a far! —
 Dils marters e schuldaus saung car,
 O rosa cotschna, rosa biala,
 Ti eis dad' ora sigl altar.

Rosa d'Africa, Nossadunna,
 O pren puccau de nus, o buna!
 Nies tratsch ei tut berschous, o rosa en verdur,
 Lai dar sco dultscha plievìa
 Sin nus rugada tievia,
 L'odur de fegli' e flur.

Sil quolm a ti vegn bagegiada
 Ina caplutta sco signal el horizont,
 Al fegl d'Arabia cavalcont,
 Al pelegrin sin mar stemprada
 Daluntsch sco in salid legront.

Rosa d'Africa, Nossadunna,
 O pren puccau de nus, o buna,
 Nies tratsch ei tut berschaus, o rosa en verdur,
 Lai dar sco dultscha plievìa
 Sin nus rugada tievia,
 L'odur de fegli' e flur.

Vus, ch'en caliva meis per via
 Da presch' en caravana tral sublun ardent,
 Sentis vus seit e berschament,
 Vegni tiel roser de Maria,
 El porsch' umbriv' e legerment.

Rosa d'Africa, Nossadunna,
 O pren puccau de nus, o buna,
 Nies tratsch ei tut berschaus, o rosa en verdur,
 Lai dar sco dultscha plievìa
 Sin nus rugada tievia,
 L'odur de fegli e flur.

Da crap e marmel vegni gronda,
 Gie ault sesaulzi la caplutt el firmament,
 Che tuts en casa possien ent,
 Vegn il roser lu aulta pionta,
 Dat el schurmetg al casament.

Rosa d'Africa, Nossadunna,
 O pren puccau de nus, o buna!
 Nies tratsch ei tut berschaus, o rosa en verdur,
 Lai dar sco dultscha plievìa
 Sin nus rugada tievia,
 L'odur de fegli' e flur.

Jeu hai unfriu cun reverenza
 A ti, purschala, quei ch'jeu vevel il pli car . . .
 Confiert el cor mi veglies dar!
 E denter Africa e Provenza
 Lai tutta nav bien port anflar!

Rosa d'Africa, Nossadunna,
 Pren po puccau de nus, o buna!
 Nies tratsch ei tut berschaus, o rosa en verdur,
 Lai dar sco dultscha plievia
 Sin nus rugada tievia,
 L'odur de fegli' e flur.

(*Suenter Teodor Aubanal.*)

La Giacumina.

I.

„Bab, scheis ussa mei soletta?“
 „Jeu encuerel la spadetta.“
 „Tema hai jeu el casti.“
 „Jeu mon mo per miu cunti,
 Nus damaun en la vallatscha
 Mein ensemen alla catscha.
 Va a letg, jeu tuornel tard.“ —
 Detg quei, il cont cun malart
 Va per ver la Giacumina,
 Sia schliata concubina.

II.

„Tgi dat vida miu barcun?“
 „Gliei il cont ded Anterun.“
 „Muoss' a mi la feglia morta,
 Schlioc jeu arvel buc la porta!“
 „Dess jeu macular el saun
 De miu car affont miu maun?!“
 „Tiu affont!“ La nauscha grescha,
 Che schalusa furiescha.
 „Va e fai, che tiu survient
 Metti ell' el fuorn ardent!“
 „Oz ruaussa nies furnèr.“
 „Fai sattrar ell' en tschaler!“
 „O con tribla fuss la sort!“
 „Dai ell' aua ad ella mort! —
 Detg quei tut, la Giacumia
 Tschera d'arver fa negina.

III.

Il cont tuorn' uss el casti!
 „Miu furnèr, spèrt leva si:
 Scauld' il fuorn cun cargentada,
 Far stos ti gronda furnada!“
 „Meister, di uss il survient,
 Tgei far cuer el fuorn ardent?“
 „Enta fuorn bein spert sparuna
 Quella. l'emprema persuna,
 Che vegn cheu cun domandar,
 Sche paun frestg ti sappies dar.
 Fas quei buca — questa sera
 Ti pendius, fas schliata tschera.“
 Lu il cont de stuorna testa
 Va, la feglia si dedesta.
 Ah, dal regl per Giacumina
 Tormentaus el ei tuttina . . .
 „Mia feglia, leva si,
 Il solegl terlischa bi,
 Sin ils quolms il di splendura,
 Per la catscha eis ei l'ura . . . —

IV.

Cur ch'els ein en la vallatscha
 Cun ils tgauns o sin la catscha,
 Di il bab: „Il de magliar —
 Vein stoviu tut emblidar!
 Miu affont, va de retuorn,
 Per paun frestg va tier il fuorn!“ . . . —

V.

La feglietta obedeivla
 E modesta e plascheivla
 A cavagl tut a pei per
 Tiel pistrin vegn dil furner,
 Mo arvent ella la porta,
 Vegn ell' alva sc'ina morta!
 Anavos ella zapetscha,

Tras il funds spert ella metscha:
 Ai! Ses egls havevan viu
 Causa, ch'ins mai vess cartiu!
 Viu il ner furner vev' ella,
 Che suont leu enaquella
 Enta fuorn cun la fuortgetta
 Mettev' en la Giacumetta! . . .

(Ord „Le Romancero provençal“
 de Félix Gras.)

Oraziun.

Miu Diu, el cuors de mia veta
 Vos condaments hai surpassau;
 Sche vus mireis mo sil puccau,
 Po condemnar mei Vossa gretta.

Mo franc la mumma christianeivla
 Leu si sper Vus el liug beau,
 La mumma, ch'ha mei cheu portau,
 Rest' er' en tschiel a mi fideivla.

L'ha detg murent, cu'l spert ei ius:
 „Fegl de miu cor, seis benedius!
 Depi ch'jeu sun a ti mummetta.

Mai has ti fatg larmar miu egl;
 Jeu digiel quei leusi, miu fegl:
 Sin quei segir Dieus peisa metta.“

(*Suenter Isidore Salles.*)

La Crusch.

El meins de Matg, il bi, cu bia deguots rugada
 Fan terlischar sil prau ils tschespets niev vestgi,
 Salidel jeu la crusch, ch'en temps pli benedi
 Sper nossas vias ei dals vegls sidretgs tchentada.

La primavera ri — denton, o tgei midada!
 Els cors sco sin ils trutgs trizezi' entaupas ti:
 Seseperont da Diu sco ruvers pass cavri,
 Ei schanentan enten dubis, sentan la muncada.

La crusch dil prau Casut, ell' ha che pend' in bratsch;
 La cruna giul Tului dat giu dal best sil tratsch:
 Enzenna schliata fetg per quels de lezzas sendas.

O crusch de Jesus! Schlioc savevan tei portar!
 Depi che ti vas uss dal funds e dagl altar
 Las spatlas pli e pli dil pauper ti pesentas!

(*Suenter Isidore Salles.*)

La puleina.

Decavestrada la puleina
 Sin prada sper il clavaziel
 Va galoppont sco ord cadeina
 E saulta meglier ch'in ansiel.

La cuma nera rebattida,
 Il tgau adault, sbrinzlont igl egl,
 Sgulont, sgulont ell' ei ardida
 De far vonzei in detg bi segl.

Sil rieven graschel ella scava,
 E tuorna lu el liug d'anson;
 Va vi e neu, sesaulza sbava
 E sfuola cun ils peis davon.

Prendent niev flad, sco de saltar
 Suondan melli turs plascheivels,
 Turnigels cun davos o dar,
 Ch'il tratsch va si in toc veseivels.

Ell' ei tudi schi frestg a strada:
 Seferm' anetg, fitgont igl egl:
 E lai udir ina tgulada
 Envi encunter il nuegl.

Tudent dil cle la flur carschida,
 Tadolont sils gregls, che gric-gric fan,
 Bein denteren ella sturnida,
 Cu feins sguztgont el nas gli van.

Aunc ina marcla, gudignada
 Ei oz la tscheina el prau grass;
 En in giena en pei levada,
 Sescrola ell' e va el pass. —

Gie, bein formada e compleina,
 Dumiaastia, sperta en dil tut:
 La nossa Grischa, la puleina
 Ei cretta, tgunscha sco in tschut!

(Suenter Auguste Fourès.)

Igl ani.

Leu nua ch'jeu buentel
 Las nuorsas mintga di,
 Leu nua ch'jeu buentel,
 Anflau hai in ani.

Ni ornaments ni pèdras
 S'empon, ch'el ei schi bials;
 Ni ornaments ni pedras
 Ein mess vid ses rudials.

Tut 'gl aur, ch'ei mess vidlunder,
 Quel peisa buca bia;
 Tut 'gl aur ch'ei mess vidlunder
 Zun pauc valetta ha.

Mo'l det dina princessa,
 Per en puder passar,
 Mo'l det dina princessa,
 Quel prest vess fatg schluppar.

Il retg per dunna leva,
 Lubiu quei c'er' agli,
 Il retg grad quella leva,
 Che veva pers 'gl ani.

Siu aur e sia cruna
 Tertgav' el ton stimai,
 Siu aur e sia cruna
 Ein stai cheu refusai!

Pertgei gliei mia cara,
 Che veva pers 'gl ani,
 Leu nua ch'jeu buentel
 Las nuorsas mintga di.

(*Suenter Alban Vergne.*)

Pax Vobis!

Che sontga pasch de Diu adina sei cun vus!
 Sut sia protecziun la casa vossa stetti;
 Ch'il maun dil tutpussent semuossi gienerus
 E vus, cun sogn agid, sin bunas vias metti.

En ferma sanadat podeies cun plascher
 Sentir vies saung viv frestg percuorer las aveinas,
 E mintga di luvront retscheiver e guder
 Bia graun en ils arcuns e vin en buts bein pleinas.

E possi il muvel vies la megliaera prova far,
 Las nuorsas ver bia tschuts, pluscheinas las gaglinas.
 La pasta de salin el zeiver dei s'alzar
 E seglien per ils praus puleinas grassas finas.

Haveies en vies cor canzuns; mo larmas mai!
 Per talas schigientar, o dunna ti, sestenta:
 Retuorna il luvrer la sera leds, lu fai,
 Ch'a cas' el anfli bein migieivladat rienta.

E seigies sco la vit, che va si per vies mir,
 Ch'il bi solegl de stad pompusa ves' e biala,
 Carezia sco solegl bein possi far flurir
 Las flurs de frestgadat sin vesta e missiala.

Che peinas e discletgs sterment els dis futurs
 Mai fetschien, cù ti eis sco spusa cheu vegnida.
 Che malvulientschas mai caschunien dolurs,
 Naven da che ti eis endretg enconoschida.

A vus lu feglias, fegls Dieus vegli regalar:
 Entuorn la meisa quels, roms fermes che rumpan buca,
 Sco ruvers creschien si, sco salischs de menar,
 Sin fatscha led surrir e la canzun en bucca.

Bein vegn savens il tschiel surtratgs sco cun in vel
 Ed er' el temps pli bi resuna la tempiasta,
 Aschia dultschs dil tut ei gnanc il megler mel,
 Mo grond confiart ei franc gl'affon, la flur schi casta.

Gie, enten s'enclinar en tgina cun ils tgaus,
 Sco spigias en igl er, che l'aria muenta,
 Sco sch'ei fuss fatg express, ensemen, leds, beaus
 Vies betsch gartegi leu sin bucca bein rienta!

Che sontga pasch de Diu adina sei cun vus,
 Sut sia protecziun la casa vossa stetti!
 Ch'il maun dil tutpussent semuossi gienerus
 E vus cun sogn agid sin bunas vias metti!

(Sunter André Baudorre.)

Sch'jeu vess in liung e bi manti.

Sch'jeu vess in liung e bi manti,
 In sco La Belaudiero veva,
 Sut tia lautga, aulta, leva,
 Jeu a cavagl vegness in di.

Cun spad' e flurs jeu less vegnir,
 Cun la canzun davosa fina;
 Vus fusses dus per mei udir,
 Ti cun la steila matutina.

Schi cotschna sco in' jua ti
 En miu manti schi lartg e bi,
 Laschont plascher ti la cantada,

Sin miu cavagl jeu mass cun tei
 E ti gareses: „Paupra mei,
 Dad in cugliun naven portada!“

(*Suenter Pau Areno.*)

Il vin d'ol Fel.

L'Overgna nossa ha mattauns bein bialas
 Da fatscha fin-sereina ed egl clar
 E cun cavels sco aur de contemplar,
 Che pendan sur l'ureglia giu en gnialas,
 L'Overgna nossa ha mattauns bein bialas,
 Mo enzitgei aunc meglier sa 'la dar.

L'Overgna nossa ha bia mats de vaglia,
 Che san co ins duei il tgau portar,
 Cun membra sco culada de mirar,
 Che teman ni calira ni ferdaglia;
 L'Overgna nossa ha bia mats de vaglia,
 Mo enzitgei aunc meglier sa 'la dar.

L'Overgna nossa ha è quolms selvadis,
 Schi aults, ch'ils utschellins si leu darar
 Cun lur canzuns emprovan de sgolar,
 Mo l'evla leu amiez ils ferms uradis
 Persula dominesch' ils quolms selvadis;
 Mo enzitgei aunc meglier sa la dar.

L'Overgna nossa ha bellezia pradas,
 Igl egl surstau sto quellas admirar,
 Sch'ins vesa leu las vaccas pascular
 Els grass-muletgs ded alp bein envernadas;
 L'Overgna nossa ha bellezia pradas,
 Mo enzitgei aunc meglier sa la dar.

Amiez ded ina tiara tut de tschendra,
 Che porta jarva gnanc en in englar,
 Leu nua che negin pumer po star,
 La vit cheu las pli finas juas schendra,
 Che dattan vin gustivel sco nectar:
 L'Overgna nossa sa nuot meglier dar.

Sche vus bueis de quel ina buteglia,
 Entochen ch'el ei novs, sco per schigliar,
 El ha in gust selvadi e barbar
 E strusch promov' el vossa buna veglia,
 Sche vus bueis de quel ina buteglia,
 Entochen ch'el ei novs, sco per schigliar.

Fagieis vus aber vitas treis ni quater
 Dil vin, che ha saviu ditg setemprar:
 Vies anim vus sentis a s'augmentar
 E sco herox vus lesses ir a batter,
 Sche vus haveis fatg vitas treis ni quater
 Dil vin, che ha saviu ditg setemprar.

Cu en la tassa argientada fina
 El sbruffa ord la buot e buglia clar,
 Schi vivs e cotschens enten siu spimar,
 Lu mai in meglier vin vegn ord la spina,
 Cu en la tassa argientada fina
 El sbruffa ord la buot e buglia clar.

E vus vegnis a beiber el cun cueida,
 Las lefzas vid la spina sez fermar;
 Jeu digiel vus vegnis leu a tschitschar
 Sco in vadi de latg, che trai galeida,
 Gie vus vegnis a beiber el cun cueida,
 Las lefzas vid la spina sez fermar.

Il meglier vin, che crescha en Gascogna,
 El fa l'egliada meins che tschels sbrinzlar,
 Ed il tschurvi pli pauc s'illuminar:
 De quei bien vin nus lein schar far a mogna,
 Che quei vin veder vegli nus legrar!
 Il vin d'ol Fel el possi prosperar!

(*Suenter A. Vermenouze.*)

Toast per la fiasta annuala dils feliber, 1895.

(Santo Estello.)

Sco Anteus, bitschont la sontga Mumma-Tiara,
 Retscheveva prest pussonza e vigur:
 Frars, aschia nus en communiun schi cara,
 Nus buein unî la forza e l'amur:

Forza nus duvrein per ventscher o l'uiara,
 A nies Sid salvont la sontga libertat,
 E l'amur, ch'a nus sco ferm ligiom compara,
 Chè duei tener la Galli'en unitat.

Losch e giuven saung percuora noss' aveina;
 In ligiom nus lein, mo mai ina cadeina:
 Strenscha quella nus, nus lein la spert sfraccar!

O boccal d'argient, che umens delecteschas,
 O faviala d'aur, o clav, che libereschas:
 Leds e fermes tras vus: Nus lein victorisar!

(*Suenter Jùli Rounjat.*)

A F. Mistral.

Poet, tiu plaid pussent, che tut transporta,
 Cun sia harmonia el dedesta
 La Biala, che haveva sc'ina morta
 Serrau ils egls en sien bein liunga tresta.
 La notg de tala sien ei greva stada!
 Ils quolms schiglioc adina en parada,
 Ils orts flurents schi loschs de star sut cruna
 E scepter dina rosa plein fortuna:
 Tut tgeus ei stevan en malencurada,
 Gnanc in plascher dad ina solegliada,
 Negin deletg els vevan dall' altezia
 Dil firmament, da tutta la bellezza!
 Per quella Biala tuts encrescher schavan,
 Dils premis la regina buntadeivla,
 La quala trubadurs biars suondavan,
 Per in tschuppi cantont canzun legreibla.
 Sedormentad' en in uault la Biala,
 Ses cars utschals spitgavan la nuviala
 De celebrar cun himni de legria
 Il plaid εμπrem, il rir de bucca fina,
 Il led sedestadar de lur regina —
 Lur veta era plein melanconia.

Princessas dil contuorn discus rievàn,
 Squidussas sin la Biala, ellas schevan:
 Avon, nus eran bunamein sprezzadas,
 Uss retschavein nus las honors stimadas
 Dils cavaliers, che orda sen vegnevan,
 Cu els sin porta l'otra mo vesevan!
 Notg els uaults, sils lags, sin munts e siaras
 Mo ti, in diu en l'olma, uss comparas
 Cun duns sublìms, in retg de poesia!
 Udent la tia vusch plein melodia,
 Ils utschellins han viu, ch'ei era l'ura
 Sperada gia daditg per lur signura:
 Sgolai ein els per palesar viadora,
 Ch'ei vesien sur tiu tgau sclarent l'aurora.

E ti eis ius, — divina la figura
Sco digl Orpheus il porta-lyra cura,
Ch'el cun cantar fagieva si miraglia —
E ti eis ius, menaus bein dall' utschlaglia
Tut premuraus en lezza selva greva,
Tier quella, che per morta tut teneva.
Legri' immensa spert ei serasada
En tut la selv' ed ei seprolunghida
Entochen tier la mar, ch'ei sesalzada,
Entochen silla pezz' en alv vestgida,
Da la levad' entochen la rendida.

E s'enclinont tiel frunt dell' emblidada,
Sco spus tras ina buna saluteivla
Da tei la Bial' ei cheu sedestadada
Schent: „Hai spitgau, bun' Olma curteseivla,
Depi tonts tschantaners ti' arrivada!“ . . .

(Suenter Marius André.)

